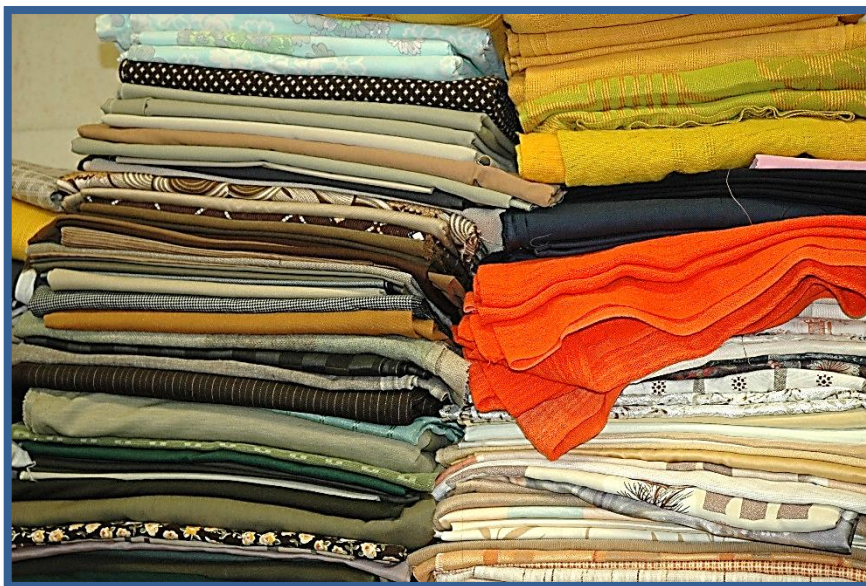

Työpajamuotoinen poistotekstiilipankki

Poistaripaja - Työpajamuotoisten poistotekstiilipankkien kehittäminen
valtakunnalliseksi toimintamalliksi

1	JOHDANTO.....	1
2	MIKÄ ON TEXVEX-POISTOTEKSTIILIPANKKI?.....	2
3	POISTOTEKSTIILI – JÄTE VAI MAHDOLLISUUS?.....	3
3.1	Tekstiilien poistovaihtoehdot	3
3.2	Tekstiilijakeen materiaalikoostumus.....	4
3.3	Eu:n jätehierarkia	5
4	POISTOTEKSTIILIPANKKI TYÖLLISTÄJÄNÄ.....	5
4.1	Nuorisotakuu	5
4.2	Työpajatoiminta	6
4.3	Työpajalaisen polku työpajalle	8
4.3.1	Etsivä nuorisotyö	9
4.3.2	Työkokeilu.....	9
4.3.3	Kuntouttava työtoiminta	9
4.4	Työpajaohjaaja	10
4.5	Sosiaalipedagoginen työorientaatio.....	11
4.6	Ohjaaja innostajana	12
4.7	Motivoitunut työpajalainen	14
4.8	Yhteisöllinen ja osallistava työpaja.....	16
4.9	Yhteen veto	18
5	MISTÄ LÄHTEÄ LIIKKEELLE?.....	19
5.1	Poistotekstiilipankin tilat.....	20
5.2	Miten hankkia yhteistyökumppaneita ja löytää asiakkaita?.....	21
5.2.1	Teolliset toimijat.....	21
5.2.2	Uusiotuottajat	22
5.2.3	Kuluttajat	23
5.3	Valtakunnallinen hyväntekeväisyys	23
5.4	Ilmaisjakelu	23
5.5	Jätehuoltoyhtiöt	24
5.6	Materiaalituntemus.....	24
6	POISTOTEKSTIILIEN LIIKETOIMINTAMAHDOLLISUUDET.....	24
6.1	Sosiaalinen yritys	25
6.2	Yhdistys.....	25
6.3	Ansaintamahdollisuudet ja kannattavuus	26
6.3.1	Poistotekstiilin hyödyntäminen	26
6.3.2	Työmarkkinatuen kuntaosuus.....	26
6.3.3	Uusia kohteita poistotekstiileille	27
6.4	Yritysten tekstiilipoistot	28
6.5	Yrittäjä, kierrätysompelija, eko-ompelija.....	29
6.6	Työpajan tuotteet.....	29
6.7	Texvex-tuotemerkki ja Forssan Texvex-malli	30

7	MITÄ HYÖTYÄ POISTOTEKSTIILIPANKEISTA ON?	31
7.1	Poistotekstiilipankit tukevat työllistymistä	31
7.2	Välilliset säästöt	31
7.3	Ympäristöystävällisyys	32
7.4	Muut poistotekstiilipankkien hyödyt.....	32
8	TEXVEX-TYÖHARJOITTELU JA OPINNÄYTETYÖT	33
8.1	Markkinointi ja mainonta, kestävän kehityksen opiskelija	34
8.2	Avoimet ovet -tapahtumat.....	35
8.3	Liikelahjojen suunnittelu Loimaan kaupungille.....	39
8.4	Tuotesuunnittelu.....	41
8.5	Texvex monistuu - Case Sampola, logistiikkalinjan opiskelija	41
8.6	Kuljetuskassi kierrätystekstiilistä, muotoilulinjan opiskelija.....	43
8.7	Työharjoittelu osa-aikaisena, kestävän kehityksen opiskelija.....	46
8.7.1	Työtehtävät	47
8.7.2	Osa-aikaisuuden plussat ja miinukset.....	48
9	YHTEENVETO	48

Kuvaluettelo

1. Poistotekstiilipankkiin tuodaan myös tekstiiliaarteita
2. Tekstiililajittelua Forssan Texvexissä 2014
3. Forssan Nuorten työpaja ja Texvex-myymä
4. Työpaja on osa arjenhallintaa
5. Poistotekstiilipankki on matalan kynnyksen työpaja
6. Työpaja on yhteisö
7. Ohjaajan rooli innostajana ja toiminta työpajalaisen tukijana ja on merkittävä.
8. Kierrätys on keskeinen osa työpajatoimintaa.
9. Texvex-kalenteri, johon pajalaiset osallistuivat runoilijoina ja kuvattavina.
10. Texvex Forssa
11. Mekaanisesti rouhittua tekstiilijaetta, Dafecor Oy
12. Eko-ompeleijan tuotantoa
13. Koeajo poistotekstiilistä Megatrexin koneella
14. Texvex-logo, jonka on suunnitellut HAMKin muotoilulinjan opiskelija Veera Kolehmainen.
15. Tekstiilin kierrätystavoitteet
16. Texvex-poistotekstiilipankin Facebook yhteisössä on nostetta
17. Ompelekahvila-tempaus 28.-29.8.2014 keräsi Forssan HAMKissa mukavasti käsitöistä ja tekstiileistä kiinnostuneita kävijöitä.
18. Tiskiliinoja kierrätystrikoosta
19. Texvex Pinterestissä
20. MTV3 haastattelee pajaohjaaja Helena Käppiä
21. SPR:n Tanja Lumme-Lahti esittelee Ompele onnea maailman lapsille -kampanjaan tulleita vaatteita.
22. Liikelahja, opiskelijatyö Loimaan kaupungille
23. Miesten puvusta valmistettu asukokonaisuus, HAMK vaatetusmuotoilu
24. Sampolassa valmistettuja Texvex-tuotteita
25. Kassi Minimijakkaralle
26. Oona Salo työharjoittelemassa Forssan Texvexissä

1 JOHDANTO

Tähän julkaisuun on koostettu kokemuksia ja näkemyksiä poistotekstiileistä ja työpajatoiminnasta. Poistaripaja-hankkeen (1.11.2013 - 31.3.2015) päämäärä oli pilotoida ja muodostaa valtakunnallinen toimintamalli työpajamuotoisille poistotekstiilipankeille.

Hämeen ammattikorkeakoulu on tutkinut poistotekstiileitä vuodesta 2010 alkaen. Poistotekstiilit ovat käytöstä poistettuja vaatteita, kodin tekstiileitä, työvaatteita, kenkiä ja vöitä. Suomessa ei ole koko valtakunnan kattavaa poistotekstiilien hyödyntämisverkostoa, vaan noin 70 miljoonaa kiloa tekstiiliä ajautuu energiajakeeksi joka vuosi. Suurin osa poistotekstiileistä on hyödynnettävää raaka-ainetta, ei jätettä.

Poistotekstiilipankit ovat tekstiilinkierrätyspisteitä. Ne vastaanottavat poistotekstiiliä kuluttajilta ja yrittäjiltä, lajittelevat tekstiilin ja myyvät ja luovuttavat sitä eteenpäin. Poistotekstiilipankki on uusi toimintamalli työpajatoimintaan. Sen toimintatapa perustuu tekemällä oppimiseen, jonka ohessa on työ- ja yksilövalmennusta. Poistaripaja-hanke pilotoi kunnan hallinnoimaa työpajatoimintaa, jonka **tavoitteena ei ole rahallinen voitto**. Poistotekstiilipankeissa työskentelevät henkilöt ovat pääsääntöisesti kuntoututtavan työtoiminnan piirissä.

Poistaripaja-hankkeessa on keskitytty poistotekstiilien kierrätystoimintaan, ja pilotoitu Texvex-poistotekstiilipankkien sopivuutta osaksi työpajatoimintaa Forssassa ja Loimaalla. Hankkeen aikana Texvex-toiminta laajeni. Kuurojen palvelusäätiö Hämeenlinnassa ja Humppilan kunta perustivat Texvex-poistotekstiilipankit osaksi pajatoimintaansa.

Poistotekstiilipankit ottavat muista keräilijöistä poiketen kuluttajilta vastaan myös rikkiäistä tekstiilimateriaalia. Työpajan työntekijät lajittelevat ja käsittelevät tekstiilejä, jonka jälkeen ne myydään kilohintaan tai luovutetaan yhteistyökumppaneille. Tekstiilimateriaalipankista voivat oman kunnan yksiköt noutaa maksutta materiaalia tekstiili- ja askartelutöihinsä. Vuoden aikana materiaalista pystyttiin hyödyntämään jopa 90 %, ja vain 10 % ohjattiin energiajakeeksi. Tämän edellytyksensä oli, että mekaaninen tekstiilinkierrätys pystyi vastaanottamaan sekä kangas- että neulosmaisen tekstiilin.

Poistotekstiilipankkien avulla on saatu kasvatettua tekstiilijakeen kierrätysastetta, tuettu työllistymistä, innovoitu uusia poistotekstiilituotteita ja kehitetty seudun ympäristöliiketoimintaan liittyvää osaamista. Lisäksi poistotekstiilipankit ovat mahdollistaneet seutukunnan opiskelijoille opinnäyte- ja harjoitustyömahdollisuuksia.

2 MIKÄ ON TEXVEX-POISTOTEKSTIILIPANKKI?

Texvex-poistotekstiilipankit ovat Forssan ja Loimaan kaupunkien Nuorten työpajojen tekstiilikierrätyspisteitä. Ne vastaanottavat erilaisia kodintekstiileitä kuluttajilta ja yrityksiltä, lajittelevat tekstiilin ja myyvät ja luovuttavat sitä eteenpäin.

Tekstiiliä hyödynnetään sellaisenaan uudelleen käytössä, sitä käytetään teollisuuden raaka-aineena tai se kierrätetään osana vaatetta tai asustetta.

Poistotekstiilipankkeihin saa tuoda puhdasta ja kuivaa tekstiiliä, esimerkiksi:

- vaatteita
- päähineitä, kuten hattuja, pipoja ja lippiksiä
- turkiksia kaikissa muodoissaan
- lakanoita ja tyynyliinoja
- pyyhkeitä, lauteenalusia ja pesulappuja
- froteisia muovitettuja patjansuojuksia
- pöytäliinoja ja muita kattauksen tekstiilejä
- verhoja, valoverhoja ja harsoja
- kankaita ja tilkkuja
- käsityömateriaaleja ja -tarvikkeita kuten lankoja, vetoketjuja, matonkuteita, nappeja, neppareita ja nauhoja.
- kenkiä, laukkuja ja vöitä

Kuva 1. Poistotekstiilipankkiin tuodaan myös tekstiiliaarteita

Tekstiilien ei tarvitse olla ehjiä, vaan myös vaurioituneet, vanhat ja heikkokuntoiset vaatteet ja kankaat kelpaavat keräykseen. Poistotekstiilipankki ei kuitenkaan vastaanota tekstiilejä, jotka ovat homeessa tai tuhriintuneet kokonaan esim. maaliin tai öljyyn. Poistotekstiilipankkiin ei myöskään voi tuoda tyynyjä, peittoja, patjoja, mattoja tai huonekaluja - ne voi toimittaa keräykseen ja kierrätyskeskuksiin.

Erilliskerätty tekstiilijae lajitellaan poistotekstiilipankeissa käsin. Käsinaljittelua tarvittaneen jatkossakin, sillä kone ei pysty erottelemaan käyttökelpoisia vaatteita tekstiilimassasta. Suurien tekstiilimäärien lajittelua voidaan tehostaa käsinlajittelun lisäksi optisella tai muulla koneellisella lajittelulla.

Optisen lajittelun etuna on eri tekstiilikuitujen, kuitusekoitusten ja värien erottelukyky, jolloin tuloksena on homogeenisempaa tekstiilimateriaalia kierrätykseen.

3 POISTOTEKSTIILI – JÄTE VAI MAHDOLLISUUS?

Tekstiilijätteen määrä ja osuus yhdyskuntajätteessä ovat olleet kasvussa 2000-luvun loppupuolella. Tekstiilien tuotantoketjut kuormittavat ympäristöä monella tavoin. Hyvin toteutettuna kierrätys vähentää uusien tekstiilien tuotantoa ja siten kemikaalien, veden ja energian käyttöä tuotannossa. Vielä tehokkaampi keino on tekstiilien uudelleenkäyttö. Tekstiilijätteen uudelleenkäytön ja kierrätyksen lisääminen edistäisi jätteen määrän vähentämistä sekä yhdyskuntajätteelle asetetun 50 % kierrätystavoitteen saavuttamista. Vaatejätteen tuottajalla (kuluttajalla, kaupalla, teollisuudella) pitäisi olla mahdollisuus toimittaa tekstiilit materiaalkierrätykseen. Aiempien selvitysten perusteella kierrätyksen edistämisen ongelmat liittyvät riittävän suurten ja tasalaatuisten materiaaliavirtojen kokoamiseen, jotta suhteellisen kalliit investoinnit kierrätysteknologioihin kannattaisivat. (Dahlbo ym. 2015.)

TEXJÄTE-hanke teki kuluttajille nettikyselyn keväällä 2013, josta selvisi, että kierrätyksestä kiinnostuneet kuluttajat toimittivat suurimman osan poistamistaan vaatteista ja kodintekstiileistä hyväntekeväisyysjärjestöjen keräykseen ja sukulaisten tai tuttavien käyttöön. Viimeisen vuosikymmenen aikana tehtyjen sekajätteiden lajittelututkimuksen mukaan tekstiilijakeen osuus sekajätteestä on ollut 3-5 % ja asukasta kohden tekstiilijäätettä on syntynyt 8-9 kiloa vuodessa. (Dahlbo ym. 2015.)

3.1 Tekstiilien poistovaihtoehdot

Poistotekstiilejä hyödyntävät erilaiset sosiaalisin perustein toimivat yritykset ja yhteisöt, sekä käsityöalan yrittäjät kuten eko-ompelijat ja ainakin yksi teollinen ja kaupallisesti toimiva kierrättäjä. Jätteen ja siihen rinnastettavien poistotekstiilien käsittely on yleisesti melko matalan katteen toimintaa.

- **uudelleenkäytössä** poistotekstiili hyödynnetään alkuperäisessä tai lähes alkuperäisessä käyttötarkoituksessa.
- **uusiokäytössä** tekstiiliaines kierrätetään kemiallisesti, mekaanisesti, sulattamalla (terminen kierrätys) tai kompostoimalla (bioenergia-käyttö). Toistaiseksi ainoaksi taloudellisesti kannattavaksi ja merkittäväksi kierrätysmenetelmäksi jää mekaanisen kierrätyksen eri muodot.
- **energiakäytössä** tekstiilit poltetaan, lämpöarvonsa kannalta energia-käyttöön soveltuvat erityisesti öljypohjaiset tekokuidut. Tekstiilit saattavat sisältää lukuisia eri kemikaaleja ja erilaisia suoja-aineita, jotka saattavat poltettaessa muodostaa vaarallisia yhdisteitä. Kuluttaja voi laittaa tekstiilit sekajätteen joukkoon, koska erillistä tekstiililajittelua ei (vielä) ole. (Dahlbo ym. 2015.)

3.2 Tekstiilijakeen materiaalkoostumus

Forssan Texvexissä, työpajamuotoinen poistotekstiilipankki, seurattiin tekstiilijakeen materiaalkoostumusta kesän 2014 aikana. Pajassa otetaan vastaan kuivaa ja puhdasta, myös rikkinaistä, tekstiiliä. Tekstiilit lajitellaan yhteistyökumppaneiden toiveiden mukaisesti siten, että materiaalkierto saadaan mahdollisimman tehokkaaksi.

Kesän 2014 aikana Forssan Texvexiin tulleesta 23 000 kilosta tekstiiliä noin 90 % voitiin käyttää uudelleen (35 %) tai kierrättää (55 %) ja noin 10 % ohjautui energiajakeeksi.

Kierrätykseen ohjatusta jakeesta oli

- 60 % oli puuvillaa
- 35 % polyesteriä
- 5 % akryyliä, villaa ja fleceä (polyesteriä).

Täysin lajitteluun sopimatonta tekstiiliä oli poistotekstiilipankkiin tuodusta määrästä noin 7 %, mikä lajiteltiin energiajakeeksi. Syitä olivat

- homeisuus
- märkyys (noin 5 % kokonaismäärästä)
- täytteen materiaali kuten verryyttely- ja toppapuvut
- pientä silppua liukasta tai kovaa materiaalia.

Energiahyödyntämiseen ohjautui myös kuminauhat, vuorikankaat, kovat merkit ja printtiosat. (Käppi 2014.)

Kuva 2. Tekstiililajittelua Forssan Texvexissä 2014

TEXJÄTE-hanke arvioi Texvexin seurantamäärän edustavan hyvin pientä osaa Suomessa erilliskerättävästä tekstiilistä (0,1 %), joten tuloksen luotettavuus voidaan kyseenalaistaa. Materiaalijakauma poikkeaa hieman siitä mitä tekstiileissä käytettävä kuitukoostumus nykyään on, mutta sopii toisaalta aiemmin vallinneeseen tilanteeseen, jolloin puuvilla oli tekstiileissä eniten käytetty kuitumateriaali. Tekstiilituotannon kuitukoostumus on nykytiedon mukaan jakautunut 57,2 % polyesteriä, 37,4 % puuvillaa ja 5,4 % viskoosia. (Dahlbo ym. 2015.)

3.3 Eu:n jätehierarkia

Suomen jätelainsäädäntö perustuu EU:n direktiiveihin, joka ohjaa kierrättämiseen. Laki ohjaa ensisijaisesti materiaalin tehokkaaseen ja säästeliääseen käyttöön. Tuotteiden elinkaarta pyritään pidentämään joko käyttämällä tuote uudelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan (uudelleenkäyttö) tai valmistamalla siitä uusioraaka-aine tai uusiotuote (uusiokäyttö). Jätelain mukaan jäte on pyrittävä ensisijaisesti hyödyntämään materiaalina ja vasta toissijaisesti energiana. (Ympäristöministeriö 2013.)

1. JÄTTEEN SYNNYN EHKÄISY
2. VALMISTELU UUDELLEENKÄYTTÖÖN
3. KIERRÄTYS
4. MUU HYÖDYNTÄMINEN
5. LOPPUSIJOITUS

4 POISTOTEKSTIILIPANKKI TYÖLLISTÄJÄNÄ

Raportissa kuvataan ja taustoitetaan muutamia tekijöitä, jotka ovat Texvex oppaan taustalla yksilön hyvinvoinnin näkökulmasta. Käsittelen toimintaa Nuorisotakuun, työpajatoiminnan näkökulmasta, huomioiden erityisesti työpajalaisen ja ohjaajan ajatuksia. Teoreettisena viitekehystenä on sosiaalipedagoginen orientaatio, mitä voidaan pitää sosiaalisen toiminnan taustaideologiana, tai tapana toimia.

Tämän raportin aineisto on koottu Poistaripaja-hankkeen aikana tehtyjen haastattelujen pohjalta, sekä tuotu hieman teoriaa ja tutkimustuloksia esille. Ennen kaikkea tavoitteena on saada työpajalla toimineiden henkilöiden ääni kuuluviin. (Harakkamäki 2015.)

4.1 Nuorisotakuu

Hallitus on asettanut nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen yhdeksi kärkitavoitteekseen. Tavoitteena on luoda kaikille nuorille realistiset mahdolliset suorittaa peruskoulun jälkeen ammattitutkinto ja työllistyä. Samalla kiinnitetään huomiota siihen, etteivät nuoret jäisi kohtuuttoman pitkäksi ajanjaksoksi ilman aktiivista toimintaa. Hallitusohjelmassa nuorten syrjäytymiskehitykseen puututaan yhteiskuntatakuulla ja tästä on noussut Nuorisotakuun (2013) kehittäminen.

Nuorisotakuun tavoite on, että jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Nuorisotakuun mukaan myös jokaiselle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka

viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Määritelmää täydennetään ja täsmennetään valtioneuvoston päättämässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011 - 2016. Tämä haastaa kuntia edelleen kehittämään ja monipuolistamaan erityisesti työpajatoimintaansa. (Kallio-Savela, M.; Sjöholm, K & Selkee, J. 2013, 6; Työ- ja elinkeinoministeriön raportti 8/2012.)

Nuorisotakuun mukaan nuorelle pyritään tarjoamaan julkisista palveluista edellisten tueksi työhakukoulutusta, valmentavaa tai ammatillista työvoimakoulutusta työkokeilua, työharjoittelua tai työelämävalmennusta. Ja näkemykseni mukaan työpajatoiminnassa mukana olevien nuorten kanssa on mahdollista kartoittaa hänen kiinnostusta ja tarvetta palveluihin ottaen mukaan tarvittaessa eri toimijoita. Ennen kaikkea tavoitteena tulis olla matalankynnyksen tukimuotojen avaaminen nuorelle valintojen mahdollistajana, ettei yhdestäkään nuoresta tulisi ”kadonnut”. (Nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuun toteuttaminen sekä työpajatoiminnan vakinaistaminen.)

Yllä luetellut linjaukset ovat tavoite, sillä Suomessa on tällä hetkellä noin 110 000 henkilöä, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Tästä luvusta 40 000 on nuoria (alle 29 – vuotiaita), joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Ja näistä täysin tilastojen ulkopuolisia eli ”kadonneita” on noin 25 000. Mikä on tulevaisuuden tilanne, jos toisen asteen koulutusverkostoa supistetaan? Näkemykseni mukaan tällöin uudenlaisten työpaja luontoisten työelämään tutustumiseen ja työkokeiluun soveltuvien toimintojen kehittäminen voisi olla yksi vastaus niille, jotka eivät saa toisen asteen koulutuspaikka tai ovat syytä tai toisesta keskeyttäneet koulutuksen.

Yhteiskunnassa on hyvä olla olemassa useampia erilaisia tahoja ja kanavia, missä nuori voi tutustua työelämään tai saada tietoa ja kokemusta eri ammattialoista. Tutkimusten mukaan toisen asteen tutkinnon puute on merkittävin yksittäinen tekijä työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta syrjäytymisessä. Nuorisotakuu yhdessä vuosia Suomessa toimineiden työpajojen kanssa pyrkivät omalta osaltaan vastaamaan tähän haasteeseen ja edesauttamaan nuorten suuntautumista koulutukseen, työllistymistä ja vahvistamalla nuorten hyvinvointia. (Kallio-Savela, M. ym. 2013, 6.)

4.2 Työpajatoiminta

Nuorten yhteiskuntatakuuseen kuuluu läheisesti työpajatoiminta, jota toteutetaan jo yli 270 kunnassa. Työpajatoiminnan ylläpitäjistä 80–85 % on kuntia ja loput säätiöitä tai yhdistyksiä. Vuonna 2012 työpajatoimintaan osallistui lähes yli 14 000 alle 29-vuotiasta nuorta (Nuorisotakuu). Kyse on toiminnasta, joka on ennen kaikkea paikallisista tarpeista nousevaa asiakaslähtöistä toimintaa. Tavoitteena on tarjota sekä yksilöllistä että yhteisöllistä tukea työpaja-asiakkaalle. Työpajatoiminta sijoittuu julkisen sektorin palvelukokonaisuudessa sosiaalialan palveluiden ja avoimien koulutus- ja työmarkkinoiden välimaastoon. Poistaripaja-hankkeen puitteissa ikäjakauma on toisessa pilotti työpajassa ollut ikäraja alle 29 vuotta ja toisessa työpajassa oli yli 29-vuotiaita työpajalaisia. (Hägmann 2011, 5; Nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuun toteuttaminen sekä työpajatoiminnan vakinaistaminen; Kallio-Savela, M. ym.2013, 25 – 27; Nuorisolaki 72/2006.)

Kunnille tehdyn kyselyn mukaan 80 % kunnista tarjosi nuorille työpajatoimintaa ja työkokeiluja Työpajatoiminta nähdään kunnissa vakiintuneena toimintana ja keskeisenä palvelukokonaisuutena, jolla parhaiten voidaan tukea ja ohjata tukea tarvitsevia nuoria. Vuonna 2010 työpajatoiminnoista 85 % oli jo vakinaisluontoisia, mikä tarkoittaa, että ylläpitäjä esim. kunnat olivat vakinaistaneet toiminnan, tai työpaja oli toiminut yli 10 vuotta. Monella kunnalla onkin tavoitteena edelleen kehittää jo olemassa olevaa palvelutarjontaa entistä kokonaisvaltaisemmin. Kunnilla on monipuolisesti suunnitteilla toimenpiteitä, joilla pyritään vastamaan eri kohderyhmien tarpeisiin. Poistaripaja-hanke on omalta osaltaan kehittämässä muun muassa TEXVEX tyyppistä kestävän kehityksen kierrätystoimintaa työpajatoimintana. Samalla pyritään vaikuttamaan alueen taloudelliseen, kehittyvään ja sosiaaliseen hyvinvointiin laajemmin. (Kallio-Savela, M. ym. 2013, 25-30.)

Kuva 3. Forssan Nuorten työpaja ja Texvex-myymäli

Kallio-Savelan (2013, 25–27) mukaan nuorten työpajatoimintaan osallistuneista nuorista 72 % sijoittui pajajakson jälkeen joko koulutukseen, työhön tai muuhun aktiivitoimintaan. Lähes vastaavaan tulokseen on tullut Häggman (2011, 26), jonka tutkimustulosten valossa valtakunnallisesti myönteisesti sijoittui 73,51 % valmennettavista. Kanta-Hämeen alueella vastaava prosentti oli 82,16 ja Varsinais-Suomen alueella 74,19. Näin ollen voidaan sanoa työpajatoiminnan olevan työllistymistä tukevaa toimintaa s nuorisotakuun puitteissa. Onnistunut työpaja jakso nähdään sekä vähentävän nuorten syrjäytymistä, että lisäävän heidän osallisuuden mahdollisuuksia yhteiskunnan toimintaan.

Kustannus ja vaikutusanalyysien mukaan työpajatoiminta on kunnalle kannattavaa, koska sillä voidaan vähentää nuorten syrjäytymistä. Nuorelle tarjotaan toiminnassa eväitä arjen hallintaan, aktiiviseen vertaisryhmään ja tukea koulutukseen hakeutumiseen ja työllistymiseen. Tavoite on täydentää kodin, koulun ja työelämän antamaa tukea nuorten kasvuille ja sosiaalistumiselle. Yhteistyötä tekevät parhaimmillaan nuoriso, työ-, sosiaali- ja ope-
tustoimien hallintoalat.

Työpajatoiminta on osoittautunut tulokselliseksi ja vaihtoehtoiseksi toimintamalliksi, kun kyse on työllistymisen edistämisestä, koulutukseen ohjaamisesta, vaihtoehtoisen opetuksen tarjoamisesta ja arjenhallinnan tukemisesta. (Nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuun toteuttaminen sekä työpajatoiminnan vakinaistaminen.)

Kuva 4. Työpaja on osa arjenhallintaa

Nuorten työpajatoiminnan päätehtävä on tukea nuorten elämäntaitoja, sosiaalista vahvistumista, varhaista tukea ja omatahtista yhteisöllistä kasvua sekä tekemällä oppimista kirjoittaa Häggman (2011, 5). Hänen mukaansa työpaja tarjoaa nuorelle mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun työntekoon sekä räätälöityyn polkuun koulutukseen, sen loppuun suorittamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa tai avoimille työmarkkinoille työllistymiseen. Lisäksi nuorten työpajat tarvitsevat uusia ideoita työpajatoimintaan, jotta he voisivat työllistää enemmän nuoria. Nuorten työllistymisen haasteitahan ovat ammatillisen koulutuksen puute, heikot työllistymisvalmiudet, mutta ennen kaikkea näen merkittävän kehittämisen kohteena matalan työllistymiskynnyksen työpaikkojen puutteen. Nuorten työelämävalmiuksia vahvistetaan tutkimusten mukaan parhaiten konkreettisissa työelämätehtävissä. Erityisesti Poistaripaja-hankkeessa tavoitteena ovat ensin mainitut, lisäksi hankkeessa on mukana kestävän kehityksen näkökulma. Mutta työpaja toiminnan taustalla on aina yksilön oman ja yhteiskunnallisen osallisuuden ja arjen hallinnan taitojen lisääminen.

4.3 Työpajalaisen polku työpajalle

Nuoren polku työpajalle kulkee monia eri reittejä, koska toiminta kuuluu sosiaali-, koulutus- ja työmarkkinapalveluiden välimaastoon. Seuraavaksi avaan kolme erilaista perustetta, joiden avulla henkilö voi osallistua työpajatoimintaan ja olla samalla oikeutettu mm. toimeentulotukeen.

Ensimmäisenä työpajatoimintaan ohjaavana tahona mainitsen etsivän nuorisotyön. Sen tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori, joka esim. on päättänyt toisen asteen koulutuksena mutta ei ole työllistynyt tai hän on keskeyttänyt aiemman koulutuksen. Etsivän nuorisotyön tavoite on auttaa

nuori sellaisten palvelujen tai muun tuen piiriin, millä edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Yksi nuorta tukeva palvelu on työpajatoiminta. (Nuorisolaki 7 b §.)

4.3.1 Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tavoittamista nuorista työpajatoimintaan osallistui ensisijaisena toimenpiteenä 14,12 % (556/3937) koko maan alueella. Tämä on ollut suurin toimenpide etsivässä nuorisotyössä. Luku kuvaa selkeästi työpajatoiminnan merkitystä nuoren elämänhallintaa ajatellen ja tulevaisuuden suunnitelmien kartoittamisessa. Haasteena näkisin enemmänkin työpajojen vähyyden, johon tulevaisuudessa on syytä panostaa, jotta etsivän nuorisotyön tavoittamille nuorille löytyisi heitä kiinnostava työpaja. (Hägman 2011, 15–16.)

4.3.2 Työkokeilu

Työpajatoimintaan voidaan tulla työkokeiluun, jolloin lähettävänä tahona on TE-keskus. Työkokeilun tavoitteena on tukea paluuta työmarkkinoille, mutta myös selvittää vaihtoehtoja uralle ja ammatinvalinnalle. Tällöin henkilöltä saattaa puuttua ammatillinen koulutus tai hän suunnittelee esim. alan vaihtoa. Lisäksi pitkään työmarkkinoilta poissaolleele (työttömyys, lastenhoito) työkokeilun tavoitteena on selvittää tuen tarve, jotta henkilö pääsee takaisin työelämään. (Työ ja elinkeinopalvelut 2014.)

Työkokeilun kesto vaihtelee asiakkaan tilanteen ja tavoitteiden mukaan, maksimissaan se on kuitenkin 12 kuukautta. Henkilö voi olla samalla työnantajalla työkokeilussa enintään kuusi kuukautta. On kuitenkin todettu yhdestä kolmeen kuukautta olevan keskimäärin riittävä jakso. Työpäivän pituus tässä muodossa on 4-8 tuntia. Eripituiset jaksot tuovat työpajalle ja Texvex-tyyppiselle toiminnalle haasteensa, sillä työpajalaisten vaihtuvuus saattaa olla suurta ja kunkin työpajalaisen lähtökohdat ja tavoitteet ovat aina yksilöllisiä. Ryhmä työpajalla on usein hyvin heterogeeninen lähtökohdiltaan ja osaamiseltaan. Työkokeilu on myös tavoitteellista toimintaa, jossa työkokeilun järjestäjä ja osallistuva henkilö keskustelevat ja tekevät kirjallisen sopimuksen työkokeilun tavoitteista, tehtävistä, kestosta, päivittäisestä ja viikoittaisesta työajasta, sekä henkilöstä, joka vastaa valvonnasta työpajalla. Tavoitteita on mahdollista tarkistaa ja muuttaa työpajajakson aikana. (Työ ja elinkeinopalvelut 2014.)

4.3.3 Kuntouttava työtoiminta

Kolmas merkittävä työpajatoimintaan ohjaava taho on kuntouttava työtoiminta. Seuraavaksi avaan hieman sitä, mistä on kyse, kun työpajatoiminta on yksilön kuntouttavaa työtoimintaa. Tämän perusteella hakija voi olla joko yli tai alle 29 – vuotias. Perusteita työpajatoiminnalle voi olla useita. Toiminnan järjestäjänä on kunta. Kunta voi tehdä kirjallisen sopimuksen toiminnan järjestämisestä myös toisen kunnan, kuntayhtymän, taikka rekisteröidyn yhdistyksen, säätiön, valtion viraston tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta katso 6 §.)

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on tukea pitkään työttömänä olleen henkilön edellytyksiä osallistua koulukseen tai työllistyä muun muassa avoimille työmarkkinoilla. Henkilölle laaditaan aktivoitumissuunnitelma, joka sisältää suunnitelman työllistymisedellytyksille ja elämänhallinnan parantamiseksi. Siinä veloitetaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle. (Laki kuntouttavasta työtoiminnassa 2§, 8 §.)

Kuva 5. Poistotekstiilipankki on matalan kynnyksen työpaja

Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä laki määrää mm. että se on sovitettava henkilön työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaan. Työpaja toiminnan tulee olla työmarkkinoille pääsyn kannalta mielekästä ja riittävän vaativaa. Kuntouttava työtoiminta ei saa loukata henkilön uskonnollista tai muuta eettistä vakaumusta. Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään 3–24 kuukauden mittaiseksi jaksoksi kerrallaan. Jakson aikana henkilön tulee osallistua kuntouttavaan työtoimintaan vähintään yhden ja enintään viiden päivän aikana kalenteriviikossa. Yhden päivän aikana kuntouttavan työtoiminnan tulee kestää vähintään neljä tuntia. Ja tämä vaikuttaakin siihen minimi tuntimäärään, minkä henkilö on päivässä työpajalla. (Laki kuntouttavasta työtoiminnassa 13§.)

4.4 Työpajaohjaaja

Työpajan työtoiminnan ja työpajalaisen oman toiminnan koordinoinnin ja motivaation kannalta työpajaohjaajan rooli merkittävä. Työpajatoiminnan rahoitus on kasvanut huomattavasti vuosituhannen alusta. Avustuksia on kohdistettu pääasiassa sellaisten valmentajien palkkoihin, joiden tehtävänä on nuorten elämänhallinnan vahvistaminen ja yksilöllisen tuen antaminen työtehtäviin opastamisen lisäksi. Tämä on kasvattanut huomattavasti valmentajien määrää mikä puolestaan on mahdollistanut useamman nuoren tai aikuisen työpajapalveluiden saatavuuden. (Häggman 2011, 7.) Ohjaajan rooli on moninainen. Haastattelujen ja teorian valossa voidaan nähdä, että yksilön elämänhallinnan taitojen kehittämisessä on merkitystä koko yhteisöllä (työpaja) ja yhteisön ilmapiirillä.

4.5 Sosiaalipedagoginen työorientaatio

Sosiaalipedagogiikka on ajatustapa, ideologia tai tapa toimia. Siinä yhdistyvät sekä sosiaalisen että pedagogisen ajatus- ja toimintamallin lisäksi teorian ja käytännön vuoropuhelu. Pedagogisuus ilmenee muun muassa ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa, niiden kautta tapahtuvassa kasvussa, kehityksessä ja kuntoutuksessa. Sosiaalipedagogiikassa tavoitteena on tarkastella sekä yksilön omia resursseja että yksilöä osana yhteisöä. Lisäksi yksilö nähdään osana yhteiskuntaa. Tätä kolmikantaa voidaan asiaa tarkastella sosiaalipedagogisen työotteen avulla. Sosiaalipedagoginen työote voi toteutua esimerkiksi silloin, kun ihmisten välinen vuorovaikutussuhteet ovat luonteeltaan pedagogisia ja sosiaalisia. Esimerkiksi työpaikan saaminen tuo muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan kiinnittymisen, mutta se edellyttää aiemmin tavoitteiden asettamista, konkreettista toimintaa (työpajalla käyminen) jopa uusien taitojen oppimista. Kyse on myös monivaiheisen kasvatusprosessin läpiviemisestä, jonka yksi toteutuspaikka voi olla työpajatoiminta. (Hämäläinen, J & Kurki, L 1997, 10–11; Väisänen 2007, 176- 177.)

Kuva 6. Työpaja on yhteisö

Työpajatoiminnassa sosiaalipedagoginen orientaatio voi ilmetä toimintana, missä edistetään aktiivisuutta henkilöillä, joilla on vähiten resursseja (koulutus, ammattitaito, omat voimavarat, arjen hallinnan taidot). Sosiaalipedagogisessa työotteessa on pohjimmiltaan kyse huomion kiinnittämisestä yksilön oman motivaation rakentumiseen. Motivaattorina toimii usein työpajan ohjaaja yhdessä muiden työpajalaisten kanssa. (Väisänen, 2007 176 - 178.)

Tavoitteena on nuorisotakuunkin perusteella ehkäistä nuorten syrjäytymistä, jolloin kaikilla mahdollisilla yksilöä vahvistavilla prosesseilla on merkitystä. Erityisesti voidaan mainita tasa-arvo, rehellisyys, luottamus ja ilmaisuvapauden korostaminen. ja painottaa niitä työpaja toiminnassa. Näin myös työpajalaiset sekä ohjaajat kokivat ja nostivat esille edellä mainitut seikat kysyttäessä työpajatoiminnan sisällä olevia positiivisia merkityksiä. Kun toiminnassa korostuu sosiaalinen osallistuminen ja vuorovaikutuksellinen dialogi, voidaan yksilön kokemuksen kautta tähdätä yhteisön alueelle ja tavoitella tarvittavaa muutosta. (Väisänen 2007,179.)

4.6 Ohjaaja innostajana

Sosiaalipedagogiikan yhtenä suuntauksena on sosiokulttuurinen innostaminen. Tämän avulla herkistetään ja motivoidaan ihmisiä osallistumaan arkipäivän sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. (Kurki, 2000)

Ohjaajan rooli innostajana ja toiminta työpajalaisen tukijana ja on merkittävä. Salosen (2014, 52) mukaan ohjaajalla voi olla monta roolia muun muassa; fasilitaattori, koordinaattori, yhteistyöntekijä eri verkostojen ja viranomaisten kanssa, sovittelija, välittäjä, neuvottelija, kulttuuritulkki. Nämä ovat vain muutamia termejä, joilla ohjaajan moninaista roolia kuvataan.

Kuva 7. Ohjaajan rooli innostajana ja toiminta työpajalaisen tukijana ja on merkittävä.

Talven (2014) mukaan ohjaajan kiinnostus itse työpajalla tehtävään työhön ja työn kehittämiseen sekä tieto ja taito kierrätyksestä korostuivat työpajalaisten halussa työskennellä Texvexissä. Kiinnostukseen vaikuttaa myös ohjaajien oma asenne työn tärkeyttä kohtaan. Kun jokainen työn vaihe nähtiin arvokkaana ja tärkeänä osana kokonaisprosessia; oli kyse sitten lajittelusta, pussituksesta tms. Ohjaajan esimerkki ja avoimuus mainittiin usein. Tällä tarkoitetaan sitä, että työn eri vaiheet perustellaan työpajalaisille. Kerrotaan mikä merkitys kierrätyksellä on, miksi, miten ja mihin toiminta kohdistuu. (Käppi, 2015.)

Avoimuus siinä, pajalainen tietää mitä tehdään, miksi tehdään. ketju (kierrätyksen) tulee tutuksi. ”Avoimuus” työssä, yhteistyöverkosto tutuksi.

Ohjaajat puolestaan näkevät omana tavoitteenaan saada työpajasta toimiva, turvallinen ja yhteisöllinen yksikkö, missä on tilaa persoonille, kasvulle ja erilaisuudelle. Näissä yksiköissä jokainen nuori otetaan vastaan omine vahvuuksineen ja heikkouksineen yksilönä huomioon ja osaksi ryhmää. Samoin jokaiselle annetaan tilaa olla sellainen kuin on. (Nieminen, 2015; Käppi, 2015.)

Yksilönä otetaan vastaan, miten toimitaan, lähestymistapa.

Ohjaajan asiakaslähtöinen ja oikeudenmukainen asenne on työpajalaisten näkemyksen mukaan tärkeä tekijä työpajalla viihtymisen kannalta. Ja tämä sama tuli jo aiemmin esille pohdittaessa sosiaalipedagogista työtettä. Hyvää ohjaaja on työpajalaisten näkemyksen mukaan reilu, joka kohtelee kaikkia tasavertaisesti, kunnioittavasti ja arvostavasti. Lisäksi hyvä ohjaaja motivoi töihin kannustavalla tavalla ja antaa positiivista palautetta. Samoin merkitystä on sopivilla työtehtävillä. Ohjaaja kuvattiinkin termeillä reilu ja oikeudenmukainen, joka motivoi töihin oikealla kannustavalla tavalla. Jokainen sai myös yksityisyyttä tarvitsemallaan tavalla, koska kaikki ihmiset eivät ole yhtä sosiaalisia tai puheliaita. Heille, jotka halusivat omaa rauhaa, se myöskin suotiin. Näin he kokivat olonsa turvalliseksi ja eikä liika läheisyys tuntunut tukalalta tai ahdistavalta. (Talvi 2014.)

Ohjaajien oma kiinnostus kierrätyksestä ja heidän asenteensa työn tärkeyttä kohtaan ei jäänyt mitenkään epäselväksi. Molempien ohjaajien keskustelu työpajalaisten kanssa oli tasavertaista ja niin ohjaajat kuin työpajalaisetkin kokivat työt ja työn haasteet tai ongelmät yhteiseksi asiaksi, jotka halutaan yhdessä ratkaista. Se, että ohjaajalla ei aina ollut ratkaisua jokaiseen kysymykseen tuotiin esille yhteisenä asiana ja yhdessä haettiin ratkaisuja esim. muun muassa kierrätysketjun - materiaalin ongelmakohtiin.

Sosiaalipedagogiikan alle linkittyä käsitteeksi sosiokulttuurinen innostaja. Tällöin on Kurjen (2000, 19–23.) mukaan kyse tavasta elähdyttää ihmisen hermistymisen ja itsetoteutuksen prosessia. Tavoitteena herättää ihmisen tietoisuutta, organisoida toimintaa ja saada ihmiset liikkeelle. Oli sitten kyse päivittäisestä työpajalle tulosta, toiminnasta työpajalla tai jatko-opintoihin haakeutumisesta. Kurki tuo esille Merinon (1997) ajatuksen ”herätetään henkiin elämää siellä, missä sitä ei ole”, missä ihmisellä itsellään ei ole voimavaroja tai tieto-taitoa toimintaan. Tavoitteena on luoda liikettä, tukea aloitteellisuutta, asioiden täytäntöönpanoa, itsenäistä toimintaa ja vastuunjakoa. Toinen merkittävä tavoite on saada liikkeelle ja esille yksilön omia kykyjä, joita hänellä jo on olemassa. Vaikka nämä kyvyt olisivatkin heikot ja tiedostamattomat.

Kuva 8. Kierrätys on keskeinen osa työpajatoimintaa.

Ohjaajan rooli kaiken edellä mainitun esiin tuojana on toimia motivoijana, innostajan tai kirittäjänä on työpajalaiselle merkittävää. Samoin vastuun antaminen työpajalaiselle innostaa työpajalaista ja antaa kokemuksen tunteen omista taidosta ja osaamisesta.

Osallistutan nuoria mukaan työpajan kehittämiseen. Nuori oli mukana Texvexin-ohjausryhmässä ja kertoi näkemyksiään, eli pääsi osalliseksi jostain ja oli yksi meistä. Olen ihminen ihmiselle.

Kun pääsee mukaan yhteisöön ja työt tulevat tutummaksi, sitten tulee tavoitteita, kirittämistä, olisiko jopa vastuuta enemmän?

Ohjaaja on myös arjen hallinnan taitojen tukija, ohjaaja ja opettaja. Toisella työpajalla oli kaksi päivää viikossa, jolloin ei oltu Texvex-toiminnassa, vaan tehtiin jotain muuta, mitä työpajalaiset halusivat. Toisella työpajalla arjen hallinnan ja taitojen tukeminen sisältyi jokapäiväiseen toimintaan. Tällöin ohjaajan rooli voi olla moninainen kannustajasta opettajaan, toisinaan kontrolloijana ja realististen tavoitteiden esittäjänä.

Opettamalla ja ohjaamalla ja kontrolloimalla. Tuon esille realiteetit.

Realiteetit ja realismisuus, erityisesti realistisilla tavoitteilla, on sosiaalipedagogisessa työtöteessä suuri merkitys. Tavoitteena on sekä työkokeilussa sekä kuntouttavassa työtoiminnassa auttaa asiakkaita itseään tiedostamaan ja selkeyttämään omia tavoitteitaan askel askeleelta. (Väisänen 2007, 181)

4.7 Motivoitunut työpajalainen

Työpajan valintaan voi asiakas vaikuttaa ja sitä mietitään yhdessä lähettävän tahon kanssa. Miksi juuri Texvexiin? Kun asiakkaalle on tarjolla mahdollisimman laaja valikoima erilaisia työpajoja, on oman työpajan löytäminenkin helpompaa. Ohjaaja kuvasi Texvex-työpajaa helppomuotoiseksi työpajaksi, joka ei vaadi erityistä ammattipätevyyttä, eikä erityistä osaamista. Samalla työpajalla on moniulotteista toimintaa, missä työtehtävät määritellään yksilön tavoitteiden, osaamisen, kiinnostuksen ja ajankohtaisen työtarpeen perusteella.

Talven (2014) mukaan nuoret työpajalaiset kokivat tekevänsä tärkeää työtä, joka motivoi heitä. Näin ollen voidaan sanoa, että oikein ohjattuun työpajaan työpajan teemasta kiinnostunut henkilö on motivoitunut. Taloudellisella tuella on myös vaikutusta siihen, käytkö nuori työpajalla vai ei. Työpajalainen on oikeutettu työmarkkinatukeen ja ylläpitokorvaukseen.

Työpaja toiminnan tavoitteena on arjen hallinnan tukeminen. Tämä ilmenee konkreettisena työtoimintana, joka haastattelunkin mukaan rytmittää arkea, ja tuo vaihtelua työttömän päiviin. Tosin työpajalaisen omalla aktiivisuudellakin on merkitystä. Se, että itse myös pohtii omaa työpajaansa, millainen toiminta kiinnostaa.

Texvexissä työskentelyn hyvistä puolista kumpikin kertoivat myös sen, että työ pajalla rytmittää elämän ja silloin kun ei ollut mitään työtä kumpikin oli kokenut tilanteen masentavaksi, kun ei ollut mitään tietoa tulevaisuudesta ja kaikki päivät olivat samanlaisia. Omalla motivaatiolla ja kiinnostuksella on suuri merkitys, että saa työ- tai harjoittelupaikan. Pitää olla itsellä aitoa kiinnostusta, eikä niin että määrätään johonkin tehtäviin, joissa ei sitten viihdy. Se ei palvele ketään oli yhteinen mielipide.

Nuorten motivoinnin haasteet nousivat esille aiemmissa tutkimuksissa. Tässä tapauksessa Texvex-tyyppisen työpajan kohdalla vastaavaa ilmiötä on tavattu suhteellisen vähän tai muitakaan niin sanottua kontrollointia vaativia suuria haasteita. Onko edellä mainittuun syynä asiakaslähtöinen näkökulma, ohjaajien yksilöä kunnioittavan ilmapiirin rakentaminen työpajalle vai jokin muu tekijä? (Kallio-Savela, ym. 2013, Käppi 2015.)

Pajalaiset kertoivat, että työpäivän työt muotoutuvat aamulla. Kummatkin kertovat, että töihin on mukava lähteä ja pajalaisten yhteinen huumori ja tavoitteet ovat yhdistävä tekijä. Ketään ei syrjitä, eikä kiusata ja hyvässä hengessä työskennellään, kertoivat haastateltavat.

Työpaja ohjaajan mukaan työpajatoimintaan saapuvien nuorten perusteet saapua työpajalle ovat moninaisia. Tottahan toki kyseessä on työkokeilu, kuntouttava työtoiminta tai TET jaksa, työelämään tutustuminen. Mutta samalla paikan ja tilan tarjoaminen nuorille, missä he saavat rauhassa miettiä tulevaisuuttaan, opiskelutoiveitaan, rytmittää arkeaan. Ohjaajan mukaan poistotekstiilityö on luonteeltaan sellaista, että työn aikana voi pyöritellä ideoita, ratkaisuja, samalla halutessaan keskustella, olla hiljaa tai ”viljellä huumoria”. Mutta työpajatoiminnalla on toinenkin ulottuvuus. Työpajatoiminnan aikana on mahdollista saada tukea oman elämän ja arjen asioiden järjestämiseen (Kela, TE-toimisto tms.), tai ”elämän kuosiin laittamista, ja samalla saa mahdollisuuksia”, kuten ohjaaja toimintaa kuvasi (Käppi, 2015).

Vertaistuki nähdään yhtenä etuna työpaja toiminnassa. On henkilöitä, joiden kanssa voi jakaa asioita ja huomata ettei ole yksin omien ajatustensa kanssa (Talvi, 2014). Toimivan yhteisö ja vertaistuki tukee ohjaajan toimintaa muun muassa arjen hallinnan eri taitojen, omien kokemusten jakamisena ja esimerkein pienistä arkea tukevista muutoksista.

On sitä, muun työn ohessa, kokemusten jakoa. Mm. harrastuksista, ulkoilun merkityksestä, kun on käynyt kävelyllä. Heittäminen toisin tekemiselle.

Pajalla työskentelyssä koettiin myös sellainen hyvä puoli, että siellä on ns. kohtalotovereita, jotka eivät ole päässeet esim. kouluun. Heidän kanssaan voi jakaa tunteja ja huomata ettei

ole ajatuksiensa kanssa yksin. Se tieto, että on muitakin samassa tilanteessa olevia, ei masenna niin paljon kuin se, että asioita miettii yksin kotona.

Työpajalla nuorille ohjaajan rooli on mahdollistaja ja läsnä olevana aikuisena. Näkemykseni mukaan myös yhtenä yksilöä motivoivana tekijänä voidaan mainita positiivisen ilmapiirin rakentaminen. Tämä sisältää muun muassa sen miten ja mitä puhutaan toisille ihmisille, kuin myös positiivisen palautteen antamisen, esimerkiksi kiittäminen tehdystä työstä on pieni, mutta merkittävä ele. Eräs ohjaaja kuvasi työpajaa paikkana, missä työpajalaiset saavat uusia mahdollisuuksia ja anteeksi erehdyksiä. He saavat mahdollisuuden miettiä tulevaisuuttaan, esim. mihin lähteä opiskelemaan. Hänen mukaansa nuoret haluavat käydä pajalla, he haluavat edetä elämässään, mutta kukin omaan tahtiin. Tässä korostuukin työpajalaisen yksilöllinen huomiointi, tavoitteet ja tilan anto.

Ilmapiirillä merkitys korostui usein. Haastateltavat kokivat rauhallisen ja selkeyden hyväksi, samoin sen, että oli mahdollista keskustella leppoisasti työn merkeissä. Saman toivat ohjaajat esille, keskustelun ja huumorin. Ilmapiiriin kuuluu asiakkaan kunnioittava kohtaaminen, yksilöllisyys. (Talvi, H. 2011.)

Pajan hyvä henki huokui ja ahkerat pajalaiset työskentelivät omien työtehtäviensä ääressä. Rauhallinen ja selkeä toiminta huokui kaikesta toiminnasta. Leppoisa rauhallinen keskustelu työn merkeissä kertoi myös siitä kuinka hyvin Texvexissä viihdytään.

4.8 Yhteisöllinen ja osallistava työpaja

Ulkopuolisen silmin katsottuna näyttäisi, että työpajalla vain lajitellaan vaatteita, ja osa ompelee. Mutta mitä on kaiken toiminnan takana? Työpajapaikat räätälöidään ja sovitaan henkilökohtaisesti asiakkaan kanssa. Työpajan valintaan voi nuori vaikuttaa mahdollisuuksien ja alueen tarjonnan mukaan sen, mikä häntä kiinnostaa. Uutena tekijänä on, että Texvex on Forssan alueella ollut haluttu työpaja ja sinne on pyritty. Mikä sen saa aikaan, että Texvex-työpajalle halutaan tulla? Toiminnan rakenne on pohjimmiltaan hyvin pitkälle samankaltaista kuin muillakin työpajoilla.

Asiakkaalle on merkityksellistä kokea, että hän on yksi ryhmästä, ja hän saa olla oma itsensä ja häntä arvostetaan. Hyvä ryhmä ja ryhmään kuulumisen tunne on osa yhteisöllisyyttä. Nuori kokee, että hänet hyväksytään. Kurki (2000, 11–24) korostaa, että hyvässä elämänlaadussa jokapäiväisessä elämässä otetaan huomioon paikallinen kulttuuri ja pyritään luomaan osallistava yhteisö. Tavoitteena on myös kahden ihmisen kohtaaminen. Ajatuksena ovat näkemykseni mukaan yksilöiden välisten suhteiden kautta luoda yhteisö, johon työpajalainen kokee kuuluvansa ja missä häntä arvostetaan sellaisena kuin on.

Työpajaohjaaja toimii omalta osaltaan yhteisön ja yhteisöllisyyden rakentajana. Henkilönä, joka rakentaa mahdollisuuksia nuorille, kuten eräs työpajaohjaaja omaa rooliaan yhteisössä kuvasi. Voidaan käyttää termiä ”ohjaaja yksilön voimaannuttajana. Rakennetaan tilanteita, missä hän voi onnistua tai joiden avulla hänellä on mahdollisuus päästä elämässään eteenpäin.

Nivalan ja Ryytäsen (2013, 26–27) mukaan osallisuus voidaan nähdä sosiiaalipedagogisena suhteena, joka toteutuu esimerkiksi yksilön ja (työpaja) yhteisön välillä. Työpajalainen voi katsoa olevansa osa yhteisöä silloin, kun hän kuuluu, osallistuu ja tuntee kuluvaansa johonkin yhteisöön. Tällöin työpajalainen tuntee toimivansa kun hänellä on mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin, muun muassa missä työpajassa hän haluaa olla ja missä työpisteessä. Nivalan ja Ryytäsen määrittelemänä osallisuus edellyttää jotain sekä yhteisöltä että yksilöltä. Kyse on molemminpuolisesta vuorovaikutuksesta ja yhteisestä jakamisesta. Toinen edellytys on hyväksyminen; yhteisö hyväksyy yksilön ja päinvastoin yksilö itse haluaa olla yhteisön eli tässä tapauksessa työpajan jäsen. Lisäksi osallisuus edellyttää myös työpajalaisen sitoutumista ja vastuunkantamista esimerkiksi oman työtehtävän hoidosta. Toiminnan kehittämisessä työpajalainen voi olla mukana ideoimassa uusia kierrätysideoita tai työtapoja.

Kuva 9. Texvex-kalenteri, johon pajalaiset osallistuivat runoilijoina ja kuvattavina.

Pohtiessa osallisuutta ja yksilön kuulumista ryhmään työpajakontekstissa on otettava huomioon työpajajaksojen kesto. Nuori voi olla työpajalla muutaman kuukauden ja jotkut kaksikin vuotta. Ryhmä on hyvin muuttuvainen ja vaihtuu muun muassa viikoittain. Tämän tiedostaminen osallisuuden näkökulmasta on tärkeitä. Silti nuoret voivat olla mukana kehittämässä työtoimintaa, -tapoja sekä ideoimassa uusia kierrätyksen muotoja. Esimerkiksi Texvexin ohjausryhmässä oli mukana yksi nuori työpajalainen. Ohjaaja kuvaa osallisuutta ja ennen kaikkea tasa-arvoa, seuraavilla sanoilla.

Olen ihminen ihmiselle.

Nuoren toiveiden kuuleminen on ensiarvoisen tärkeää. Mutta työapajalla ei riitä, että työpajalaista kuullaan vaan hän saa kokea osallisuutta ryhmässä. Itse työn mielekkyys on merkittävää. On oltava merkitys siitä, että omalla työllä on arvoa jollekin. Nivala ja Ryyänen (2013, 32) tuovat esille osallisuuden kehän. Heidän mukaan osallistuminen syventää kuulumisen tunnetta ja tämä puolestaan kannustaa osallistumaan edelleen, entisiä laajemmin ja sitoutuneemmin. Esimerkkinä olkoon Texvex-pajalla yhteisen tehtävän tekeminen ja tässä tapauksessa muun muassa uusiompeijalle kerättyjen materiaalien tunnistus. Toiseksi mainittakoon laajempi projekti kerätä vaatteita Tansaniaan tai Ukrainaan, mikä laajentaa yhdessä tehdyn työn mielekkyyttä. Omalla työpanoksella on merkitystä myös muille. Taustalla on myös maailmankatsomuksen laajentaminen ja katseen kiinnittäminen ympäristöön.

Kun teen hyvää toiselle, koen itsekin iloa. Kokemus, joka ei liity vain omaan itseen, omalla työllä on merkitystä jollekin toiselle. Tavoite laajentaa myös maailmankatsomusta (vaatteita Ukrainaan/Tansaniaan). Yhdessä osallistutaan.

4.9 Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että Texvex-tyyppinen työpaja toiminta on onnistunut ja vastaavanlaista toimintaa voidaan edelleen kehittää. Tämä työpaja on yksi vaihtoehto monipuolistaa kuntien tarjoamia työpajamuotoja. Nyt kyse on laajemmasta kestävästä kehityksen toiminnasta, kuin vaatteiden kierrätyksestä myyntiin tai materiaalin löytämisestä uusiokäyttöön. Työpajatoiminta ei ole ainoastaan vaatteiden lajittelua, siihen kuuluu paljon muitakin toimintoja ja tavoitteita, joiden kautta työpajalainen voi löytää omia vahvuusalueitaan. Tavoitteena on löytää työpajalaiselle aloja, jotka häntä kiinnostava. Pohjimmiltaan tavoitteena on yksilön hyvinvoinnin lisääminen.

Liehun (2015) selvityksen mukaan vastaavaa toimintaa on pienimuotoisena olemassa muun muassa Päijät-Hämeen alueella. Mutta haasteena Texvex-toiminnalle nähdään resurssit ja tilat. Tämä edellyttääkin kierrätysmateriaan tyyppisen työpajan tai muun vastaavan toiminnan uudelleen organisointia. Nyt hyviä käytäntöjä olivat se, että materiaalia tuovat henkilöt näkivät ja kuulivat mihin heidän tuoma materiaali menee. Mutta myös työapajalaiset saivat osallistua moniin eri yhteistyöverkostoihin ja –tahoihin.

Innostanut ilmapiiri ja motivoituneet työpajan vetäjät ovat tärkeässä roolissa. Jos vetäjä ei usko asiaansa, eikö ole siitä innostunut ja halua sitä kautta kehittää omaa ammattialaansa, kuinka sitten nuori voisi innostua ja motivoitua. Työpajaohjaajan asiakaslähtöinen ote kohdata jokainen työpajalainen yksilönä samalla rakentaen yhteisölle positiivinen ilmapiiri kannustuksen kautta saadaan onnistumisen kokemuksia. Yhdessä!

5 MISTÄ LÄHTEÄ LIIKKEELLE?

Työpajat ovat usein osa kaupungin tai kunnan järjestämää toimintaa, tämän vuoksi työpajamuotoista poistotekstiilipankkia perustettaessa on ensimmäiseksi otettava yhteyttä kunnan/kaupungin päättäjiin, sosiaalitoimeen ja työvoimahallintoon. Tärkeimmät poistotekstiilipankin yhteistyökumppanit ovat kaupunki/kunta, paikallinen jätehuoltoyhtiö ja tuleva työpajan ohjaaja. Ilman yhteistyötä heidän kanssaan ei poistotekstiilipankkia voi perustaa.

Poistotekstiilipankki on uusi toimintamalli työpajatoimintaan. Sen toimintatapa perustuu tekemällä oppimiseen, jonka ohessa on työ- ja yksilövalmennusta. Toiminnan rahoitus koostuu useista lähteistä, kuten toiminnan ylläpitäjän rahoituksesta (kunta tai yhdistys), hankerahoituksista, ostettujen palveluiden tuloista ja pajalla tehdyn työn ja tuotteiden tuloista. Toiminnan kannattavuuteen vaikuttavat maksavien yhteistyökumppaneiden löytäminen ja kuluttajat, jotka tuovat tekstiilimateriaalia ja toimivat myös ostajina. Liiketoiminnan kustannukset kuten vuokrat, palkat, hallinto, vakuutukset, investoinnit ja logistiikka ovat osa kustannusrakennetta.

Vinkit toiminnan aloittamiseen:

1. Mikä tahoi toimii rahoittajana?
2. Mieti keitä ovat asiakkaat, kuluttajat ja yhteistyökumppanit.
3. Sovi jätehuolto (kustannustehokkuus ja ympäristöystävällisyys)
4. Hanki sopivat toimitilat.
 - a. Huomioi logistiset järjestelyt eli saapuva ja lähtevä tekstiili.
 - b. Suunnittele lajittelujärjestys ja siihen liittyvät ergonomiset kalusteet.
 - c. Suunnittele myyntitilat ja kassatoiminnot.
 - d. Sosiaalitilat työntekijöille.
 - e. Riittävä valaistus ja ilmanvaihto.
5. Huomioi logistiset järjestelyt eli saapuva ja lähtevä tekstiili.
6. Hanki tarpeelliset toimistovälineet kuten puhelin, tietokone, internetyhteys, tulostin, kassakone ja vaaka tekstiilien punnitukseen. Tarvitaan myös työvälineitä esim. saksia ja ratkojia, ompelukoneita ja saumureita omien tuotteiden valmistukseen ja hyllykköjä, laatikoita ja rullakkoja tekstiilin siirtämiseen ja säilyttämiseen.
7. Tuotteistus eli omien kierrätystuotteiden valmistus ja myynti.
8. Muista markkinointi ja mainonta! (Käppi, Nieminen, Sippola & Sorola 2015.)

Kuvio 1. Työpajamuotoisen poistotekstiilipankin perustaminen

5.1 Poistotekstiilipankin tilat

Poistotekstiilipankki tarvitsee toimitilan, jossa tekstiilin vastaanotto ja lajittelu tapahtuu. Mahdollisesti samassa tilassa voi olla myös kuluttajamyynti. Tilaa täytyy varata seuraaville asioille:

- Lajittelua odottavalle tekstiilille on varattava tarpeeksi tilaa. Asiakkaat tuovat tekstiilejä usein muovipusseissa ja jätösäkeissä, joten vastaanottilassa olisi hyvä olla esimerkiksi puulaareja joihin jätösäkkejä ja pusseja voi helposti kasata ilman että kukaan kompastuu niihin.
- Käteväntä on jos tila on lajittelupisteen läheisyydessä, jotta säkkejä ei tarvitse nostella pitkiä matkoja.

Kuva 10. Texvex Forssa

- Lajittelua varten toimitilassa on hyvä olla korkeita pöytiä, joiden ääressä pystyy työskentelemään ergonomisesti seisten.
- Lajittelupöytä kannattaa jakaa selvästi osioihin, joissa eritellään eri tason lajittelut. Pöytään voi esimerkiksi kiinnittää laput, joissa kerrotaan mitä lajittelua sillä kohdalla tehdään ja kriteerit joiden perusteella lajitellaan.

- Lähtevälle tekstiilille on varattava paljon tilaa, sillä tekstiiliä saattaa kerääntyä suuria määriä, ennen kuin niitä tullaan noutamaan tai ennen kuin lähtee postin kautta vastaanottajalle.
- Tilan tulee olla tarkoin suunniteltu; eri toimijoille lajitellut tekstiilit on erotettava toisistaan selkeästi, jotta ne eivät sekoitu keskenään. Tarkoitukseen voi hankkia esim. metallisia rullakoita tai puulaareja. Sekä keräyspisteeseen että keräykseen meneviin säkkeihin ja muihin pakkauksiin kirjoitetaan toimijoiden nimet, jotta materiaalit eivät sekoitu keskenään.
- Noutoa odottavat tekstiilit tulisi sijoittaa ulko-ovien läheisyyteen ja pihalla tulee olla tarpeeksi tilaa paketti- ja kuorma-autojen kulkemiseen.
- Myyntitilasta kannattaa tehdä kaikin puolin viihtyisä ja sisustaa hengen mukaisesti, esimerkiksi poistotekstiileitä hyödyntäen. Siisti ja viihtyisä ilmapiiri houkuttelee asiakkaita tulemaan uudestaan ostoksille.
- Myyntitilan ei välttämättä tarvitse olla lajittelupisteen yhteydessä, vaan sille voi järjestää oman tilan. Jos myyntitila kuitenkin on lajittelun ja vastaanoton yhteydessä, kannattaa ne erottaa toisistaan, jotta myytävät tekstiilit eivät mene sekaisin lajiteltavien tekstiilien kanssa.
- Sosiaaliset tilat tulee myös huomioida toimitilaa valitessa. Poistotekstiilipankissa tulee olla selvästi erotettu taukotila, jossa on mahdollisuus ruokailuun ja keittää kahvia. Toimitilassa tulee olla myös käsienvpesumahdollisuus sekä wc. Koska tilan siivous hoidetaan itse, voi poistotekstiilipankkiin suunnitella myös tilan siivouskomerolle.
- Lisäksi tulee kiinnittää huomiota toimitilan valaistukseen ja ilmanvaihtoon. Lajittelutilan tulisi olla valoisa, niin viihtyvyyden kuin työskentelynkin kannalta. Ihanteellisessa toimitilassa on ikkunat, jotka päästävät luonnonvaloa sisään. Työskentelyn ja viihtyisyyden kannalta myös ilmanvaihto on tärkeää.

5.2 Miten hankkia yhteistyökumppaneita ja löytää asiakkaita?

Poistotekstiilipankkia perustettaessa on tärkeää miettiä, mistä poistotekstiilipankille löytää asiakkaita. Erilaisia asiakkaita tarvitaan paljon, jotta kaikki poistotekstiilipankkiin tuotu tekstiili saadaan kierrätettyä.

5.2.1 Teolliset toimijat

Vaikka Suomessa on vain vähän teollista toimintaa, jossa hyödynnetään poistotekstiiliä raaka-aineena, kannattaa poistotekstiilipankin ottaa yhteyttä eri toimijoihin, jotta tekstiiliä voisi ryhtyä keräämään heidän tarpeisiinsa. Vaikka teolliset toimijat eivät pysty maksamaan materiaalista merkittäviä kilohintoja, on etuna se, että he ovat valmiita ottamaan suuria määriä tekstiiliä vastaan ja he ottavat vastaan myös huonokuntoisempaa tekstiiliä. Suomessa toimii myös yrityksiä, jotka vastaanottavat tekstiiliä ja välittävät sitä eteenpäin teollisille toimijoille esimerkiksi Viroon.

Kuva 11. Mekaanisesti rouhittua tekstiilijäätettä, Dafecor Oy

Suomessa kehitetään poistotekstiilille koko ajan uusia käyttökohteita ja näin myös uutta teollista toimintaa syntyy todennäköisesti lähivuosina. Poistotekstiilipankkien onkin oltava aktiivisia ja edesautettava teollisen toiminnan syntymistä.

5.2.2 Uusiotuottajat

Uusiotuottajien osalta poistotekstiilipankkien asiakkaina voivat olla sekä suuremmat, valtakunnalliset toimijat että pienemmät, seudulliset toimijat. Uusiotuottajille eli ns. eko-ompelijoille tyypillistä on se, että materiaalin tulee olla hyväkuntoista. Uusiotuottajat käyttävät tekstiilin sellaisenaan uusien tuotteiden raaka-aineena, ja näin ollen he eivät voi hyödyntää heikkokuntoista materiaalia. (Käppi 2014).

Kuva 12. Eko-ompelijan tuotantoa

Eko-ompelijoiden käyttämät materiaalit vaihtelevat paljon, kuten myös heidän tarvitsema tekstiilin määrä. Useat eko-ompelimoit ovat yhden hengen yrityksiä, ja niitä voikin olla vaikea löytää. Eko-ompelijoiden löytämiseksi

kannattaa hyödyntää netin hakukoneita ja toisaalta myös sosiaalista mediaa. Kun tieto poistotekstiilipankista leviää, on kuulijoiden joukossa myös eko-ompelijoita ja tällöin asiakkaitakin voi löytyä. (Käppi 2014.)

5.2.3 Kuluttajat

Kuluttajat ovat avainasemassa pajatoiminnassa. He tuovat tekstiiliä ja ostavat tuotteita. Siksi poistotekstiilipankissa kannattaa olla kuluttajamyyn- tiä, sillä kuluttajamyynnissä tekstiilistä voi pyytää korkeampaa kilohintaa kun myydessä teollisille toimijoille. Lisäksi kuluttajamyyn- tiä noudattaa jäte- hierarkiaa parhaimmillaan; vaate myydään vaatteena, mikäli se on mahdol- lista.

Myytävinä tuotteina kannattaa pitää sekä vaatteita että tekstiiliä ja niiden komponentteja, kuten naruja ja nappeja. Kuluttaja-asiakkaita saa hankittua parhaiten mainostamalla poistotekstiilipankkia varsinkin paikallisesti. Heti toiminnan käynnistettyä kannattaa viedä mainosjulisteita näkyville pai- koille, mainostaa sosiaalisessa mediassa ja budjetin salliessa myös vaikka paikallisessa sanomalehdessä.

5.3 Valtakunnallinen hyväntekeväisyys

Koska pienilläkin paikkakunnilla poistotekstiilipankkeihin kertyy niin pal- jon tekstiiliä, että kaikkea sellaisenaan käyttöön kelpaavaa tekstiiliä ei saada myytyä, kannattaa tehdä yhteistyötä jonkun hyväntekeväisyysjärjestön kanssa. Hyväntekeväisyysjärjestöt eivät todennäköisesti maksa tekstiilistä, mutta ottavat vastaan puhdasta ja ehjää tekstiiliä. Onkin hyvä että toimin- nasta ja tekstiilin keräämisestä on sovittu jonkin hyväntekeväisyysjärjestön kanssa ennen kuin tekstiiliä ryhdytään keräämään.

Seudun kouluille ja päiväkodeille kannattaa antaa lupa hakea poistotekstiilipankista tekstiiliä ilmaiseksi. Näin päiväkodit ja koulut voivat käyttää kä- sitöissään, askarteluissaan tai vaikka roolivaatteissaan hyödyksi kierrätettyä tekstiiliä, ja saavat samalla ympäristökasvatusta liittyen tekstiilinkierrätyk- seen.

Kannattaa ottaa yhteyttä myös seudun eläinsuojoihin, jotka voivat mahdolli- sesti hyödyntää kaikki likaiset tai rikkiinäiset, mutta pehmoiset tekstiilit, ku- ten toppatakit. Näin saadaan sellainen tekstiili kierto, joka ei ehkä muuten sellaisenaan kelpaa mihinkään käyttöön.

5.4 Ilmaisjakelu

On parempi antaa tekstiili vaikka ilmaiseksi käyttöön, jottei se joudu polt- toon. Kuluttajamyynnin yhteydessä kannattaa olla ilmaisjakelulaatikko, jo- hon tekstiilit laitetaan ennen energiajakeeksi joutumista.

5.5 Jätehuoltoyritykset

Poistotekstiilipankkeihin tulee myös sellaista tekstiiliä, joka on niin huonokuntoista ja vaikeasti hyödynnettävää, että se joutuu energiajätteeksi, jolloin se tulee viedä poltettavaksi. Poltettavaksi vieminen on kuitenkin maksullista, joten kannattaa tehdä jonkinlainen sopimus paikallisen jätehuoltoyrityksen kanssa siitä, että poistotekstiilipankki saisi tuoda energiajätettä sinne ilmaiseksi tai edullisesti.

5.6 Materiaalituntemus

LAMKin osuudessa tutkittiin ja kehitettiin sopivia poistotekstiilien tunnistusmenetelmiä sekä valmistettiin tuunausohjeita poistotekstiilien uusiokäyttöön. Hankkeessa tehty opinnäytetyö tähtäsi Texvex-pajoissa käytettäviin ohjeisiin. Vaatimuksena oli, että ohjeita voivat käyttää henkilöt, joilla ei ole tekstiilialan koulutusta. Käytännössä lajitteluohjeet olivat aistinvaraiseen havainnointiin perustuvia, sillä esim. poltto- ja liuotuskokeita on vaikea järjestää turvallisesti työpajaolosuhteissa. Tunnistustaulut ja tunnistuskansiot, joissa oli yksityiskohtaisempia tietoja, toimitettiin Loimaan ja Forssan Texvex-työpajoille loppukesällä. Syksyllä 2014 pidettiin Lahdessa työpaja, missä esiteltiin opiskelijavoimin tehtyjä tuunaustuotteita (tekstiilitekniikan opiskelijat) ja maakohtaisia selvityksiä tekstiilijätteen hyötykäytöstä (ympäristötekniikan opiskelijat). Esitykset, tuunausohjeet ja tuotteita on toimitettu HAMKiin ja Texvex-pajoille.

Hankkeessa myös selvitettiin ja kehitettiin kemialliseen tunnistukseen perustuvia luonnonkuitujen ja tekokuitujen analysointimenetelmiä. LAMKissa on kerätty FTIR-spektroskopiaan perustuvaa spektrikirjastoa luonnonkuiduista, tekokuiduista ja erilaisesta sekoitekankaista. Yhteensä on tunnistettu yli 50 Texvex-pajoilta saatua näytettä, ja tunnistetut näytteet tuloksineen on toimitettu Texvex-pajoihin. Lisäksi näytteitä on kerätty muualta esim. Iskun sohvatehtaalta ja hevostallien käyttämistä geotekstiileistä. Myös Globe Hopelta toimitettuja näytteitä on tunnistettu. Hankkeen loppuvaiheessa yhdistettiin HAMKin liiketoimintamahdollisuuksien selvitystä ja LAMKin suunnitelmia poistotekstiilien teolliselle hyödyntämiselle. Esim. polyesterien kierrätyksen ja uusiokäytön arvioidaan olevan potentiaalinen uuden liiketoiminnan ja uusien työpaikkojen tuoja. (LAMK 2015.)

Tekstiiliteollisuus käyttää useita kemikaaleja tekstiilien valmistusketjussa. Ruotsin kemikaalivirasto on tunnistanut yli 1900 kemiallista ainetta/kemikaalia. Kemikaaleista 165 on luokiteltu ympäristölle ja/tai ihmisterveydelle vaaralliseksi. Osa kemikaaleista poistuu tekstiilien valmistusprosessien aikana kokonaan ja osasta voi jäädä jäämiä tuotteisiin. (Dahlbo ym. 2015.)

6 POISTOTEKSTIILIEN LIIKETOIMINTAMAHDOLLISUUDET

Forssan kaupungin tahtotila on kehittää edelleen tekstiilikierrätystä alueellaan, ja kaupungilla on suunnitelmia toiminnan jatkamiseksi. Kaupunki tekee parhaillaan selvitystä yhteistyössä HAMKin kanssa soveliaimman mallin löytämiseksi Texvex-toiminnan jatkamiseksi. Näitä malleja ovat:

- Toiminnan järjestäminen osana Forssan kaupungin järjestämää työpaja-toimintaa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaupunki vastaa Texvexin toiminnan pyörittämisestä kokonaisuudessaan. Toimintaa voitaisiin jatkaa katkeamattomasti hankkeen päättymisen jälkeen, sillä toimintamallit ja fasilitteetit ovat kunnossa.
- Toiminnan järjestäminen sosiaalisena yritystoimintana. Alla on kerrottu tarkemmin mitä sosiaalinen yritys käytännössä tarkoittaa. (Jokinen & Kippola 2015.)

6.1 Sosiaalinen yritys

Sosiaalisten yritysten toiminta pohjautuu 1.1.2004 voimaan tulleeseen lakiin sosiaalista yrityksistä (1351/2003). Lain tarkoituksena on tarjota mahdollisuuksia työn tekemiseen vammaisille, vajaakuntoisille ja pitkäaikaisyrittäjille henkilöille.

Sosiaaliset yritykset toimivat samoilla markkinoilla ja toimialoilla – samoja ehtoja noudattaen - kuin muutkin yritykset.

Sosiaalinen yritys maksaa kaikille työntekijöilleen vähintään työehtosopimuksen mukaista palkkaa.

Sosiaalinen yritys on merkitty kaupparekisteriin ja voi olla yritysmuodoltaan osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö tai osuuskunta. Sosiaalisten yritysten rekisteriin voidaan merkitä myös yhdistys tai säätiö.

Sosiaalisen yrityksen työntekijöistä vähintään 30 prosenttia on vajaakuntoisia tai vajaakuntoisia sekä pitkäaikaistyöttömiä. Vähintään yhden työntekijän on oltava vajaakuntoinen. Yrittäjää itseään tai yrityksessä määräävässä asemassa olevaa henkilöä ei lasketa kiintiöön.

Kompensaationa työntekijöiden alentuneesta työkyvystä ja tuottavuusvajeesta sosiaalinen yritys on oikeutettu saamaan palkkatukea erityisehdoin työllistämiensä vajaakuntoisten ja pitkäaikaistyöttömien palkkaukseen. Sosiaaliselle yritykselle voidaan myöntää työllisyyspoliittista avustusta tietyin ehdoin.

Sosiaalisen yrityksen statuksen ja oikeuden sosiaalisille yrityksille kohdennettuihin tukitoimiin yritys saa, mikäli se hyväksytään työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämään sosiaalisten yritysten rekisteriin. (Sosiaalinen yritys.)

6.2 Yhdistys

Ylläoleva koskee myös yhdistystä. Juridisesti yhdistystoiminnan voidaan katsoa olevan lähellä yritystoimintaa mm. kirjanpidon ja työsuhteiden näkökulmasta (Patentti- ja rekisterihallitus.)

6.3 Ansaintamahdollisuudet ja kannattavuus

Onko tekstiilipankin toiminta kannattavaa? Poistaripaja-hankkeessa pilotoitiin **poistotekstiilipankin sopivuutta työpajaksi**. Hankkeessa ei tehty kannattavuuslaskelmia, koska poistotekstiilipankkien toiminta ottaa vasta ensiaskeleitaan, ja toiminnan kannattavuuteen vaikuttaa todella moni asia, kuten yhteistyökumppanit, tuotteet ja pajalaisten työkyky. Työpajoilta kerätyn kokemuksen avulla voidaan todeta, että poistotekstiilipankin työpajatoiminta on väline, joka mahdollistaa yksilön arjenhallinnan sekä kykyä ja valmiuksia hakeutua koulutukseen ja työhön tai (määräaikaiselle) työkyvyttömyyseläkkeelle.

6.3.1 Poistotekstiilin hyödyntäminen

Tekstiilimateriaali vaatii lähestulkoon aina lajittelua, riippumatta siitä ohjautuuko materiaali uusio- tai uudelleenkäyttöön tai muuhun kierrätyksen prosessiin. Lajittelu on työvoimapainotteista. Lisäksi tarvitaan tilat ja toimiva keräyslogistiikka. Toiminta vaatii myös markkinatuntemusta, markkinointia ja varastointia.

Poistotekstiiliä voidaan hyödyntää useilla tavoilla kuten

- myydä hyväkuntoiset tekstiilit uudelleenkäyttöön eli paita-paitana -periaatteella
- myydä poistotekstiilit muunneltuun tai uuteen käyttötarkoitukseen
- myydä tekstiileistä irrotettavat osat kuten napit, vetoketjut ja muut oheismateriaalit
- myydään omaan toimintaan kelpaamaton tekstiilimateriaali (ulkomaat)
- maksullinen ja vastuullinen yritystekstiilien kierrätyspalvelu
- myydä uusiokäyttöön raaka-aineeksi teollisuudelle, josta mekaanisen kierrätyksen avulla tuotetaan muun muassa lämpö- ja äänieristeitä, paraketinalusmattoja ja pakkausmateriaaleja

Selvitystyön alla mahdollisuudet käyttää poistotekstiilejä erilaisissa komposiittirakenteissa, rakennusteollisuuden materiaaleina, erilaisina maa- ja betonirakentamisen side- ja uusia ominaisuuksia antavina aineina. Uusia käyttökohteita voivat olla myös tierakentaminen ja muotopuristeet.

Jätetekstiilien liuottaminen tarjoaa mahdollisuuden palauttaa suuret määrät jätettä takaisin tekstiilituotantoon. Uusilla tehokkailla menetelmillä saadaan selluloosan molekyylit talteen, mikä on yksi mahdollisuus ratkaista lähivuosina voimaan astuvat rajoitukset kaatopaikkojen käytöstä. Samalla edistetään materiaalien tehokasta hyödyntämistä. VTT kehittää menetelmiä suurten jätetekstiilimäärien käsittelyyn. (Jokinen & Kippola 2015.)

6.3.2 Työmarkkinatuen kuntaosuus

Yli kolmesataa päivää työttömänä olleesta työttömästä kaupunki/kunta maksaa puolet työmarkkinatuesta (kunnan osarahoittama työmarkkinatuki) eli keskimääräisesti laskettuna tällä hetkellä kustannus on 4 230 euroa vuodessa/työtön tai kuukausitasolla 352,50 euroa/työtön.

Palvelu joka tuotetaan kunnan osarahoittamaa työmarkkinatukea pienemmillä kustannuksilla, on kunnalle kustannustehokkaampi tapa eli tuo säästöjä. (Jokinen & Kippola 2015.)

6.3.3 Uusia kohteita poistotekstiileille

Hankkeessa on selvitetty poistotekstiilin hyödyntämistä eri kohteissa. Yksi mielenkiintoinen kohde, jossa kangaskuitua voitaisiin käyttää, on ratsastusmaneesien pohjien täyttömateriaali. Jotta poistotekstiili soveltuisi osaksi täytettä, se täytyy ensin esivalmistella siten, ettei se sisällä mitään metalleja tai kovia muoviosia (vetoketjut, napit yms.). Tämän jälkeen kangaskuitu murskataan pieneksi ja sekoitetaan hiekkaan, jolloin saadaan aikaiseksi kuohkea massa. Maneesin alustasta saadaan täten kimmoisampi kuin perinteisesti hiekalla toteutettu pohja. Lisäksi tällä tavalla toteutettu pohja on huoltovapaampi.

Tällä hetkellä vastaavaa sekoitemassaa on saatavissa ulkomailta (esim. Puola ja Saksa) ja sen hinta on noin 1-1,5 €/m². Sekoitemassaan kuluu kangasmateriaalia noin 2-4 kg/m². Maneesit ovat keskimäärin kooltaan noin 800 m² - 1 600 m², eli sekoitemassaan kuluu tekstiiliä arviolta noin 1 600 kg - 6 400kg.

Kankaan hyödyntämistä isommassa mittakaavassa maneesien täyteaineena vaatii tarkempia tutkimuksia mm. siksi, että on selvittävää paremmin mitkä kangasmateriaalit ovat kyseiseen käyttöön soveltuvia. Lisäksi on myös tutkittava kankaissa käytettyjen lisäaineiden (torjunta- ja säilöntäaineet) vaikutusta ihmisiin, eläimiin ja ympäristöön. Kierrätyskankaat voivat sisältää mm. raskasmetalleja, formaldehydiä, orgaanisia kloori- ja fluoriyhdisteitä, ftalaatteja.

Kuitupohjan hyödyt maneesin täytössä:

- tekee pohjasta joustavamman ja kimmoisamman
- hevoset liikkuvat mielellään ja pysyvät terveempänä
- hidastaa urien syntymistä ja vähentää hoitotarvetta
- hidastaa kentän jäätymistä
- estää lätäköiden syntymistä
- sitoo pölyä eli vähentää pohjan kastelutarvetta
- on kestävä ja pitkäikäinen ratkaisu: materiaali ei kompostoidu
- ei tarvitse ympäristölupaa: materiaali ei ole ongelmajätettä kuten monet kumirouheet, joista voi liueta haitallisia aineita. (Jokinen & Kippola 2015.)

Geopat

Välittämämme kangaskuitumateriaalit on kehitetty ratsastuskenttien ja maneesien pohjiin. Geotekstiilit valmistetaan eri muovilaaduista, kuten polyesteri-, polyamidi-, polyeteeni tai akryylikuiduista. Käytetyt kuidut ovat täysin vaarattomia ihmisille, eläimille ja luonnolle. Kuitumateriaalit eivät hajoa luonnossa, eivätkä ne aiheuta haittaa pohjavesille.

Kuitumateriaali on ristikkäin sidottua, mikä tekee siitä erittäin vahvaa ja kestäväää: Se on veden pitävää, eikä mätäne. Se kestää hyvin kovankin kulutuksen aiheuttamaa rasitusta. Näiden ominaisuuksien takia kuitumateriaaleja käytetään paljon myös muun muassa rakennusten ja teiden pohjissa. (Jokinen & Kippola 2015.)

Megatrex

Hankkeessa on käyty keskusteluja Lempääläläisen Megatrex Oy:n kanssa, joka valmistaa erilaisten materiaalien murskaukseen ja jauhamiseen tarkoitettuja laitteistoja. Atrex-laitteiston toiminta perustuu vastakkaisiin suuntiin pyöriviin roottoreihin. Roottoreiden pyörimisnopeudella on mahdollista säätää murskattavan materiaalin jaekokoa. Megatrex Oy:llä on kokemusta myös tekstiilin murskaamisesta ja alustavasti on sovittu, että heidän laitteistollaan tullaan ajamaan koeajoja, joiden perusteella päästään käytännössä testaamaan sekoitemateriaaleja. Testiajojen kautta saadaan myös paremmin tietoa siitä, kuinka hyvin prosessi toimii ja mitkä ovat lopulliset kustannukset murskatulle tuotteelle. Testiajoja tullaan tekemään kevään 2015 aikana. (Jokinen & Kippola 2015).

Kuva 13. Koeajo poistotekstiilistä Megatrexin koneella

6.4 Yritysten tekstiilipoistot

Poistotekstiilipankit voivat ottaa maksua vastaan yritysten työvaatepoistoja. Yritys kantaa yhteiskuntavastuunsa kierrättämällä poistotekstiilinsä. Mikäli yritys vuokraa tai myy työvaatteita, voi yritys tarjota ostajalle kierrätyskanavan poistotekstiilipankin kautta. Yritys voi myös sitouttaa ostajaa tarjoamalla uusintaostoista alennusta. Yritysten tekstiilipoistoista voi poistotekstiilipankki ansaita, kun osa tekstiileistä on myyntikelpoista tai energiajakeeksi ohjautuvan tekstiilin poiskuljetus on edullisempi kuin yritykseltä saatu maksu.

6.5 Yrittäjä, kierrätysompelija, eko-ompelija

Poistotekstiilipankki voi tarjota yrittäjille henkilökohtaisesti räätälöityä palvelua. Yrittäjän ohjeiden mukaisesti poistotekstiilipankissa lajitellaan tekstiilejä ja oheistuotteita. Lajitteluperusteina voi olla tekstiilimateriaali, väri tai muu ominaisuus kuten pitsi. Yrittäjä maksaa poistotekstiilipankille kilohinnan. Hinnoittelussa kannattaa sopia logistiikkakustannusten jakautumisesta.

6.6 Työpajan tuotteet

EU:n jätehierarkian mukaisesti pyritään tekstiilit ohjaamaan ensisijaisen käyttötarkoituksen mukaisesti eli paita paitana. Uusiokäyttöön ohjataan tekstiilit, joita ei kuluneisuuden vuoksi voi enää käyttää tarkoitukseensa. Tekstiiliä tai sen osia voidaan käyttää uuden tuotteen valmistuksessa.

Poistotekstiili luo mahdollisuuksia uusille tekstiili-innovaatioille. Olisi suotavaa, että työpajoilla olisi ompelukoneita, saumureita ja kangaspuut sekä tekstiilialan ohjaaja. Uusien tuotteiden kehittämiseen voivat osallistua niin pajalla työskentelevät henkilöt ja ohjaajat kuin ympäristön käsityöoppilaitosten opiskelijat. Kuluttajat ovat tärkeässä ostajan osassa ja heidän tekstiilituotteiden tarpeensa kannattaa kartoittaa ja valmistaa tuotteita kysynnän mukaisesti.

Tuotemahdollisuuksia paljon

- pyrkimys mahdollisimman yksinkertaiseen valmistusprosessiin

Rajoitukset

- tuotteiden laatukriteerit
- raaka-aineen saatavuus
- kuitujen tasalaatuisuus ei välttämätöntä

Raaka-aineen hinta

- kuljetuskustannukset

Erilaiset työpajat

- kädentaitopaja
- puutyöpaja
- logistiikkapaja
- pajamyymälä
- poistotekstiilipankki
- ruokapalvelu
- kotityöpalvelu
- keikkapaja (muutot ja pienimuotoiset remontit)
- atk- ja tekniikkapaja
- polkupyöräkorjaamo

tukisivat toistensa toimintaa olemalla yhteisö. Työpajat tarjoaisivat myös koulutusmahdollisuuksia tutkintojen ja osatutkintojen muodossa.

6.7 Texvex-tuotemerkki ja Forssan Texvex-malli

Forssan kaupunki on rekisteröinyt tex vex -tuotemerkin, TexVex. Tuotemerkin käytöstä ja visuaalisesta ilmeestä antaa lisää tietoa Forssan kaupunki. Poistaripaja-hankkeessa käytettiin muotoa Texvex-poistotekstiilipankki.

Forssan kaupunki on linjannut 26.3.2015 Sivistys- ja tulevaisuuslautakunnan kokouksessa Texvex-pajan vakiinnuttamisesta. Alla lainauksia esityslistasta:

Forssan TexVex-toiminnassa on työllisyysenhoidon asiakkaita ollut yhteensä n. 60 henkilöä puolentoista vuoden aikana. Toiminta on saanut poikkeuksellisen hyvän vastaanoton asiakkailta ja myös yhteistyöverkostolta. Tulokset näkyvät myös asiakkaiden kokonaistoimintakyvyssä. Toiminta mahdollistaa kaikkien ikäryhmien ja eri kuntoutus- ja arviointivaiheiden toteuttamisen samassa pisteessä.

Kun otetaan huomioon toiminnan laadullinen taso, asiakaspaikkojen määrä, tunnettuus- ja imagoarvot, kehittämispotentiaali, asiakasvaikuttavuus sekä synergia työllisyysenhoidon kokonaiskuvassa, voidaan esittää, että laadullisin perustein TexVex-toimintaa on kannattavaa jatkaa.

Kuva 14. Texvex-logo, jonka on suunnitellut HAMKin muotoilulinjan opiskelija Veera Kolehmainen.

Toiminnan rahoitusperusteiden selvittäminen sisältyy toimeksiantoon. Vuositasolla laskelman perustan muodostaa arvio myyntituotoista, jotka ovat: 10 000 €, kuntouttavan työtoiminnan valtion korvaus 1 600 €, mallin konsultointiin liittyvät korvaukset 4 500 €. Kymmenen henkilön aktivointisäästöt vuodessa n. 48 000 €. Toiminnan kulut muodostuvat työnsuunnittelijan nettopalkkauksesta 15 000 € sivukuluineen palkkatuella, kiinteistövuokrasta 10 300 €, asiantuntija- sekä pien- ja kuljetuskulut yhteensä 30 000 €, muut kulut n. 6 000 €. Oletuksena on n. 35 asiakkaan keskiarvo jatkuvasti ja tältä osin arvio on hyvin maltillinen eikä tähän kokonaisuuteen sisälly myöskään hankerahoitusta.

TexVexin toimintamenot katetaan myyntituotoilla, kuntouttavan työtoiminnan valtionkorvauksilla sekä aktivointisäästöillä.

Forssan lehti uutisoi 28.3.2015, että Texvex organisoidaan Forssan kaupungin työllisyyspalvelujen alueelle työvalmennuskeskus Aktiivin yksiköksi.

7 MITÄ HYÖTYÄ POISTOTEKSTIILIPANKEISTA ON?

Vaikka poistotekstiili- ja materiaalipankit **eivät olisi** liiketoiminnallisesti kannattavia, koituu niistä muita hyötyjä.

7.1 Poistotekstiilipankit tukevat työllistymistä

Nuorisotakuu tarkoittaa sitä, että kunta on velvollinen tarjoamaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta.

Työpajamuotoiset poistotekstiilipankit ovat osa TE-palvelun nuorisotakuuta, jonka tavoitteena on edistää sitoutumista koulutukseen ja työmarkkinoille sekä estää työttömyyden pitkittymistä ja syrjäytymistä.

- Työllistetyt
- Kuntouttava ja sosiaalinen työkokeilu
- Työharjoittelijat oppilaitoksista

Tekstiilinkierrätys soveltuu erinomaisesti osaksi työpajatoimintaa kaiken ikäisille henkilöille. Työ on käytännönläheistä ja sopii myös vajaakuntoisille. Poistotekstiilipankkien toiminnassa tulisi ottaa huomioon koulutus, ja tarjota tutkinto- tai osatutkintomahdollisuuksia tarpeen mukaan. Opiskelu kannattaa kaiken ikäisenä. Ammatinvaihto voi tulla kysymykseen, jos kunto ei riitä aikaisempaan ammattiin. Lisäksi paluu työmarkkinoille vaatii usein päivitystä ammattitaitoon. (Käppi 2014.)

Tarja Filatov, kansanedustaja (sd), työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja kirjoitti Forssan lehdessä 19.3.2015 otsikolla Asiakaslähtöisempää palvelua työttömille. Filatovin mielestä on oleellista, että ihminen saa tarvitsemaansa apua kuntoutukseen tai työllistymiseen. Työllistymistoi-
mien ja kuntoutuksen välistä rajaa pitää selkeyttää.

Filatov jatkaa, että työllistämistoi-
mien rinnalla on valmennusta, koulutusta ja kuntoutusta. Esimerkiksi kuntouttava työtoiminta on sosiaalipolitiikkaa ja kunnan vastuulla, kun taas palkkatuettu työ työhallinnon vastuulla.

7.2 Välilliset säästöt

Poistotekstiilipankin kannattavuus kunnille syntyy todennäköisesti välillisten säästöjen (työmarkkinatuen kuntaosuus) kautta pitkäaikaistyöttömien aktivoinnista pajatoiminnan tarjotessa mm. työkokeilua ja kuntouttavaa työtoimintaa.

Poistotekstiilipankki vähentää myös kunnan vastuulle jäävän tekstiilijätteen määrää, mikä tuo kunnalle säästöjä, sillä muutoin kaupunki/kunta joutuisi kuljettamaan jätteensä jätteenpolttolaitokselle.

7.3 Ympäristöystävällisyys

Tekstiilijätettä kertyy 70 000 tuhatta kiloa vuodessa, 13 kiloa jokaista suomalaista kohden. Tekstiilijätteet päätyvät Suomessa pääosin energiapoltoon. Jätelain ja EU:n jätehuoltodirektiivin tavoitteena on, että vuonna 2016 vähintään puolet yhdyskuntajätteestä voidaan kierrättää materiaalina tai käsitellä biologisesti. (Dahlbo ym. 2015.)

Vuonna 2016 astuu voimaan säännökset biohajoavan ja muun orgaanisen aineksen sijoittamisesta kaatopaikalle (Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista 331/2013). Tämän jälkeen tekstiiliä ei enää saa viedä enää kaatopaikoille. Vaihtoehtona kaatopaikoille ovat jätteenpolttolaitokset. Tekstiilien hävittäminen polttamalla ei ole kuitenkaan EU:n jätehierarkian mukaista. Näin ollen tekstiilien kierrättämiseen tulee löytää uusia ratkaisuja.

Tekstiilin uudelleenkäytön ja kierrätyksen lisääminen edistää jätteen määrän vähentämistä sekä tukee yhdyskuntajätteelle asetetun 50 % kierrätystavoitteen saavuttamista.

Kuva 15. Tekstiilin kierrätystavoitteet

7.4 Muut poistotekstiilipankkien hyödyt

Poistotekstiilipankkien tekstiilien ja muiden materiaalien kuluttajamyynä ja yritysmyynti tuovat jonkin verran tuloja toiminnalle, mutta tätä ei voida ajatella tulolähteenä toiminnalle/bisneksenä. Poistotekstiilipankki voi kuitenkin ideoida ja toteuttaa omia tuotteitaan myyntiin tai ulkoistaa tuotesuunnittelun ja valmistuksen jollekin paikalliselle alihankkijalle ja saada sitä kautta lisää rahaa toiminnalleen.

Hyötyä tuovat myös seuraavat seikat:

- uusi toimintamalli työpajatoimintaan
- tukee nuorisotakuun toteutumista

- voidaan vaikuttaa työttömien ja vajaakuntoisten työllistymiseen ja kouluttautumiseen
- työpajan työntekijät saavat kokemusta kierrätysliiketoiminnasta ja yrittäjyydestä
- ylläpitää ja tukee sosiaalisia kontakteja
- helpottaa eri toimijoiden materiamäärien hallintaa ja kierrätystä
- toimii materiaalipankkina kunnan eri yksiköille
- mahdollistaa uusien poistotekstiilistä valmistettävien tuotteiden suunnittelun ja valmistuksen pajatyönä
- lisää yrittäjyyttä poistotekstiiliä hyödyntävien eko-ompelijoiden kautta
- käyttötexstiiliä ohjautuu hyväntekeväisyysjärjestöille
- paikallisesti toimivat poistotekstiilipankit vähentävät kuljetuksista syntyviä ympäristövaikutuksia
- tukee EU:n jätehierarkiaa ja lisää tekstiilien kierrätystä
- edesauttaa ekologisen kestävyyden toteutumista

Poistotekstiilipankin hyötyihin voidaan lisätä myös tekstiilihistorian säilyttäminen. Ennen 2000 lukua valmistetut vaatteet ja kankaat ovat usein valmistettu laadukkaimmista materiaaleista kuin nykyään. Ainakin ne ovat arvokkaita siten, ettei niitä tuoteta enää lisää. Retro- ja vintagetekstiilit ovat haluttuja niin kuluttajien kuin eko-ompelijoiden keskuudessa. Useimmat hyväntekeväisyysjärjestöt ottavat vastaan vain myyntikelpoista puhdasta ja ehjää tekstiiliä. Poistotekstiilipankkiin voi tuoda myös rikkiäistä poistotekstiiliä.

Poistotekstiilipankit voi myös omalta osaltaan auttaa pienten paikallisten yritysten syntymistä tekstiilikierrätyksen ympärille.

Tekstiilikierrätys – tekstiilin uusi elämä!

8 TEXVEX-TYÖHARJOITTELUT JA OPINNÄYTETYÖT

Seuraavat osiot sisältävät omakohtaisia kokemuksia Poistaripaja-hankkeessa työharjoittelussa olleilta ja opinnäytetöitä tehneiltä henkilöiltä. Kirjoituksissa tulee esille kiinnostus kierrättämiseen ja tekstiileihin, ja poistotekstiileihin erityisesti. Kirjoittajina ovat HAMK:n kestävän kehityksen opiskelija Oona Salo, HAMK:n muotoilulinjan opiskelija Tiina Heinonen ja HAMK:n logistiikkalinjan opiskelija Sanna Karppanen. Poistaripaja-hanke teki yhteistyötä myös Lahden ammattikorkeakoulun, Turun ammattikorkeakoulun muotoilulinjan, HAMK:n vaatemuotoilulinjan ja Forssan ammatti-instituutin opiskelijoiden kanssa. Texvex-poistotekstiilipankkien logistiikasta vastasivat pääsääntöisesti Forssan ammatti-instituutin logistiikkalinja, Loimaan ammatti- ja aikuisopiston logistiikkalinja ja Forssan kaupungin Nuorten työpajan logistiikkapaja.

8.1 Markkinointi ja mainonta, kestävän kehityksen opiskelija

Markkinoinnilla on suuri rooli poistotekstiilipankin toiminnan tehostamisessa, sillä konsepti on todennäköisesti aivan uusi tuttavuus monelle kuntalaiselle.

Ennen poistotekstiilipankin aukeamista voi laatia lehdistötiedotteen, joka lähetetään sähköpostitse eri medioiden, kuten paikallislehtien ja -radion toimituksiin. Tiedotteen laatimiseen kannattaa panostaa, jotta tiedote tulee huomioiduksi. Naseva otsikko, tekstin oikeaoppisuus sekä lyhyt ja selkeä esitystapa erottuvat edukseen muun sähköpostin joukosta. Tiedotteen avulla hanke voi saada laajaa näkyvyyttä paikallismediassa.

Mainostaminen paikallislehdessä ennen poistotekstiilipankin toiminnan alkamista, ja muutama kuukausi toiminnan alettua kannattaa, sillä suurimpana kohderyhmänä ovat paikka- ja lähikuntalaiset. Heiltä lajiteltava poistotekstiili saadaan ja toisaalta he myös ostavat tekstiiliä poistotekstiilipankin kuluttajamyynnistä.

Mainosjulisteita on hyvä tehdä, ja jakaa niitä paikkoihin, joissa ihmiset käyvät paljon, esim. kauppojen ilmoitustaulut, kansalaisopisto, kahvilat, kirjasto, terveyskeskus, uimahalli jne. On hyvä kysyä lupa ennen ilmoitusten jakelua.

Poistotekstiilipankille kannattaa luoda Facebook-sivusto, missä kerrotaan pankin toiminnasta sanoin ja kuvin. Tietoja kannattaa päivittää aktiivisesti, sillä se luo kuvan aikaansa seuraavasta ja vireästä yhteisöstä. Mikäli halua, innostusta ja taitoa riittää, voi laajentaa mainontaa myös muuhun sosiaaliseen mediaan; Instagram, Pinterest, Twitter, YouTube jne.

Kuva 16. Texvex-poistotekstiilipankin Facebook yhteisössä on nostetta

Mainonnassa voi ottaa erikseen huomioon myös pienet yritykset ja tekstiilialan harrastajat, jotka voisivat olla potentiaalisia poistotekstiilin lahjoittajia ja hyödyntäjiä. Heitä voi lähestyä sekä henkilökohtaisesti että painotuotteiden ja sosiaalisen median välityksellä.

Kannattaa osallistua erilaisiin tapahtumiin, messuille ja myyjäisiin, joissa pystyy verkostoitumaan eri toimijoiden kanssa ja markkinoimaan omaa toimintaansa. Poistotekstiilipankki voi järjestää myös omia markkinointitapahtumia, jotka houkuttelevat jo valmiita ja uusia asiakkaita tulemaan paikalle.

Kuva 17. Ompelukahvila-tempaus 28.-29.8.2014 keräsi Forssan HAMKissa mukavasti käsitöistä ja tekstiileistä kiinnostuneita kävijöitä.

Erilaisilla tempauksilla ja tapahtumilla on positiivinen vaikutus poistotekstiilipankin toimintaan. Niillä pystytään nostamaan pankin tunnettavuutta alueella ja parhaimmassa tapauksessa muuallakin Suomessa. (Salo 2014.)

8.2 Avoimet ovet -tapahtumat

Texvex Loimaan avoimet ovet järjestettiin 25.3.2014.

Miten tämä toimintamalli toimii kaiken kaikkiaan ja mitä olisi voinut tehdä toisin?

Texvex Loimaan avoimista ovista tehtiin mainosjulisteita, joita vietiin esille ympäri Loimaan kaupunkia. Reilut kaksi viikkoa ennen tapahtumaa Loimaan kaikille päiväkodeille ja alakouluille lähetettiin kutsu sähköpostitse kaupungin varhaiskasvatusjohtajan kautta. Sähköpostiin liitettiin myös mainosjuliste pdf-tiedostona ja lopussa pyydettiin ilmoittamaan yhteyshenkilölle päiväkoti- tai koululaisryhmän osallistumisesta. Päiväkodeille ja alakouluille lähetettiin sähköpostilla muistutusviesti vielä viikkoa ennen Avoimia ovia.

Vastaavanlaisen tapahtuman suunnittelu tulisi aloittaa varhaisessa vaiheessa, jotta kutsutut saisivat tiedon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Esimerkiksi päiväkodit saattavat suunnitella kevään reissuja jo alkuvuodesta.

Kutsuttuihin voisi olla henkilökohtaisemmin yhteydessä, sillä sähköpostit saattavat joskus jäädä lukematta. Tällaisen tapahtuman järjestelyyn on siis varattava riittävästi aikaa, jotta yhteydenoton ehtii tekemään ajoissa. Yksi hyvä keino voisi olla kutsun ja mainosjulisteiden lähettäminen postitse. Tällöin kutsu ja juliste saattavat löytää paikkansa esimerkiksi päiväkodin ilmoitustaululta, jolloin ne olisivat siinä muistuttamassa tapahtumasta.

Tapahtuma alkoi klo 12 ja kesti ilta seitsemään asti. Päivä sujui mukavasti, sillä etukäteisjärjestelyt oli tehty hyvin. Päivää varten järjestettiin lajittelupisteen vierestä tila, jonne sijoitettiin tarjoiltavat ja kahvipöytä. Lapsia varten oli suunniteltu tekstiiliaiheisia askarteluja ja niitä varten kerättiin tekstiiliä ja hankittiin välineitä, kuten saksia ja lankaa.

Paikalla kävi runsaasti asiakkaita, vaikka tavoiteltuja päiväkotilaisia tai alakoululaisia ei saapunutkaan paikalle. Useat paikalle tulleet olivat nähneet julisteiden tai kuulleet jotain muuta kautta tapahtumasta.

Paja sai päivän aikana paljon uutta lajiteltavaa materiaalia, ja uusia asiakkaitakin löysi paikalle. Kahvikupin äärellä vaihdeltiin uusia ideoita puolin ja toisin. Iltaa kohden kävijöitä kävi tutustumassa Texvexin toimintaan vähemmän, joka saattoi johtua siitä, että normaalisti arkisin Texvex Loimaa sulkeutuu jo kello kaksi. Markkinointivaiheessa olisi siis voinut mainostaa enemmän sitä, että Avoimet ovet-tapahtuma kestää iltaan asti, jolloin päivisin työssä tai koulussa käyvien on helpompi tulla tuomaan tai ostamaan tekstiiliä.

Päiväkotien ja Texvexien yhteistyötä äitienpäivälahjojen merkeissä Poistaripaja-hankkeessa kokeiltiin toimintamallia, jossa Texvexit ja Forssan ja Loimaan päiväkodit tekivät yhteistyötä äitienpäivälahjoihin liittyen.

Texvexien työpajalaiset ompelivat vanhoista T-paidoista ja muista trikoo-vaatteista päiväkoteihin tiskiliinoja, joihin lapset pääsivät taiteilemaan naaman tai muun kuvion kangasväreillä. Tiskiliinat annettiin äitienpäivälahjoiksi.

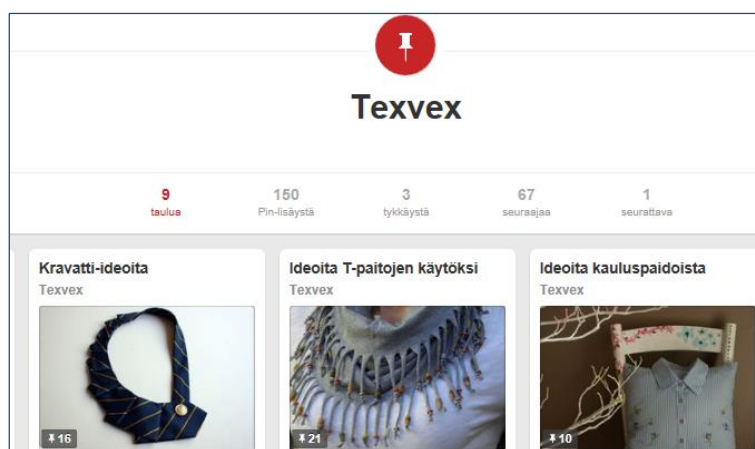
Kuva 18. Tiskiliinoja kierrätystrikoosta

Valmisteluiden osalta toimintamalli oli erittäin helppo. Ensin Texvexit keksivät tuotteen, joka soveltui päiväkotien askarreltavaksi. Tämän jälkeen otettiin yhteyttä ennalta valittuihin päiväkoteihin ja kysyttiin heidän kiinnostustaan lähteä mukaan yhteistyöhön. Päiväkodit valittiin sen mukaan, mitkä ovat suhteellisen lähellä Texvexejä, jotta tuotteiden toimitus päiväkotiin onnistuu vaivattomasti. Halukkaita päiväkoteja oli helppo löytää, sillä yhteistyön toteutus ei vaatinut päiväkodilta käytännössä mitään; he saivat valmiin idean äitienpäivälahjaksi eikä materiaaleista tai Texvexin tekemistä esivalmistetuista tuotteista rahastettu päiväkoteja mitenkään.

Texvexit tekivät lisäksi lahjan yhteyteen pienen tuotelapun, jossa kerrottiin, mistä liina on valmistettu ja kerrottiin yleisesti Texvexien toiminnasta ja näin saatiin myös tietoa Texvexeistä leviämään.

Toimintamalli on erittäin helposti monistettavissa ja sitä voidaan toteuttaa useita kertoja vuodessa. Askartelut voivat liittyä johonkin teemaan (äitienpäivälahja, isänpäivälahja) tai askarreltaviksi tuotteiksi voidaan valita vain ”satunnainen” tuote esimerkiksi vuodenajan mukaan. Texvex voi valita kunkin tuotteen siten, että se valmistetaan ns. ongelmamateriaalista, eli materiaalista, jota Texvexiin kertyy ja jolle ei ole ostajaa/käyttäjää. Näin tekstiili saadaan kiertoon kaatopaikan tai polton sijaan.

Tuotteita, joita päiväkotien ja Texvexien yhteistyössä voi tehdä, voi etsiä esimerkiksi Texvexin Pinterest –sivuilta, jonne tuoteideoita on koottu materiaalin mukaan (<http://www.pinterest.com/textvex/>).

Kuva 19. Texvex Pinterestissä

Texvex Forssan avajaiset

Forssan Texvexissä järjestettiin huikat avajaiset 3.6.2014. Avajaisia juhlettiin iloisissa tunnelmissa.

Avajaisten valmistelut aloitettiin hyvissä ajoin. Alkutöikseen lähdettiin selvittämään tarhalaisten kutsumista, varattiin Kätmän paikalle ja tilattiin makkaratarjoilut. Tämän jälkeen pyydettiin yhteistyökumppaneita puhumaan avajaisiin. Paikalle saapuikin puhujia Globe Hopelta, Suomen Punaiselta Ristiltä sekä Loimi-Hämeen jätehuollosta.

Mainontaa toteutettiin ahkerasti Facebookin ja sähköpostin kautta ja lisäksi tapahtuma mainittiin Texvexin mainoksessa, joka oli Forssan lehdessä noin viikkoa ennen avajaisia. Tapahtumasta tehtiin mediatiedote, mutta myös Yle Hämeelle ja MTV:lle soitettiin siinä toivossa, että he tulisivat tekemään juttua Texvexistä. Toiveemme kävi toteen ja Texvex sai näkyvyyttä niin radiossa, televisiossa kuin Forssan lehdessäkin.

On erittäin tärkeää, että työpajamuotoinen poistotekstiilipankki saa näkyvyyttä mediassa, sillä se kasvattaa suuresti pankin tunnettavuutta ja lisää kävijöitä. Siksi tällaista tapahtumaa järjestettäessä on erityisen tärkeää saada paikalle toimittajia, joiden avulla tietoisuus poistotekstiilipankista leviää!

Avajaispäivä alkoi aamulla neljän forssalaisen päiväkotiryhmän saapuessa Texvexiin. Paikalle oli pyydetty Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n oma kierätyskissa Kätmän, joka kertoi lapsille kierrättämisestä. Lapset saivat myös taiteilla maaleilla ja tusseilla poistotekstiililakanalle taideteoksiaan. Lopussa pidettiin lasten kanssa yhteenveto siitä mitä kaikkea he olivat aamun aikana oppineet.

Paikalle saapui myös Yle Hämeen toimittaja ja valokuvaaja, jotka tulivat tekemään juttua Texvexistä radioon ja televisioon.

Kello kaksitoista alkoi tehokas lajittelu, jolloin kuka tahansa pääsi seuraamaan Texvexien arkea ja lajittelun kulkua. Paikalle saapuikin moni tekstiilikierätyksestä kiinnostunut henkilö ja kauppaakin sujui mukavasti.

Kuva 20. MTV3 haastattelee pajaohjaaja Helena Käppiä

Itse avajaistapahtuma alkoi kello 14 Forssan kaupunginjohtajan Sami Sulkon avauspuheenvuorolla ja farkkunauhan leikkauksella. Puheenvuoroja pitivät myös Nuorten Työpajan Tapio Virtanen, Poistotekstiilit ry:n puheenjohtaja Helena Käppi sekä paikalle saapuneet Texvexin yhteistyökumppanit.

Avajaisten huippukohta oli se kun Texvexin ja Suomen Punaisen Ristin yhteistyönä kehitetty Ompele onnea maailman lapsille -kampanja avattiin.

Kampanjan tarkoituksena on se, että kuka tahansa innokas ompelija saa haakea Texvexeiltä tekstiiliä ja kaavoja ja ommella niiden avulla vaatteita kriisiapuun noin 0-6 vuotiaille lapsille. Vaatteet lähetetään Texvexien kautta SPR:n Tampereen logistiikkakeskukseen, josta ne lähtevät eteenpäin maailman lapsille. Kampanja päättyy YK:n kansainvälisenä lastenpäivänä 20.11.2014.

Kuva 21. SPR:n Tanja Lumme-Lahti esittelee Ompele onnea maailman lapsille -kampanjaan tulleita vaatteita.

Tällainen tapahtuma tukee loistavasti Poistaripaja-hankkeen tavoitetta saada työpajamuotoiset poistotekstiilipankit valtakunnallisiksi toimintamalleiksi. Saatu julkisuus laittoi palikoita liikkeelle, ja useampikin kiinnostunut toimija on ottanut yhteyttä joko hankkeen projektipäällikköön tai Texvexeihin.

Myös monet kunnat ovat ottaneet yhteyttä ja sopineet tapaamisesta Texvexiin; hekin haluavat kunnalleen samanlaista toimintaa. Tapahtuman jälkeen Forssan Texvexillä on käynyt yhä useampi asiakas tuomassa poistotekstiiliä sekä tehnyt ostoksia tai ihan vain käynyt tutustumassa Texvexin tiloihin. (Salo 2014.)

8.3 Liikelahjojen suunnittelu Loimaan kaupungille

Texvex poistotekstiilipankeilla yksi toimintamuoto on uusien tuotteiden valmistaminen poistotekstiileistä, mutta tuotteiden ideointi ja suunnittelu ei välttämättä kuulu työpajan vahvuuksiin. Texvex Loimaa hyödynsi Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoita uusien tuotteiden suunnittelussa. Muotoilun opiskelijoille annettiin tehtäväksi suunnitella tuotteita, joita voidaan hyödyntää Loimaan kaupungin liikelahjoina tai kesällä järjestettävän pesäpalloleirin pelaajalahjoina.

Valmisteluiden osalta liikelahjojen suunnittelun alkuun saattaminen oli helppoa. TUAMK:n kanssa sovittiin projektista ja sen aikataulusta. Toteuttajina olivat muotoilun koulutusohjelman opiskelijat ja kurssi, jolla projekti

tehtiin, oli nimeltään ”Ideasta tuotteeksi”. Lisäksi Loimaan kaupungin edustajilta pyydettiin mielipiteitä ja kommentteja siihen, millaisia liikelahjoja Loimaa toivoisi opiskelijoiden suunnittelevan. Tähän tehtävään Loimaalta saatiinkin toive, että opiskelijat suunnittelisivat iPad- taulutietokoneelle laukun tai suojapussin. Toisena toiveena oli suunnitella pieni lahja, joka voitaisiin jakaa Loimaalla kesällä 2014 järjestettävällä pesäpalloleirillä nuorille pesäpallon harrastajille.

Loimaan Texvexiltä puolestaan tuli toiveet siitä, mitä materiaalia nuoret voisivat näihin lahjoihin hyödyntää. Koska Texvex halusi käyttökohteita ns. ongelmatekstiileille, eli tekstiileille, joilla ei vielä ole ostajaa tai muuta hyödyntäjää, valikoitui liikelahjoissa käytettäviksi tekstiileiksi farkku, verkkarikangas ja tuulipukukangas.

Texvex keräsi näitä tekstiileitä TUAMKin opiskelijoita varten ja tekstiilit lähetettiin Turkuun, jotta opiskelijoilla olisi tekstiiliä hyödynnettäväänsä prototyyppien valmistusta varten.

Opiskelijat työskentelivät liikelahjojen kanssa opettajiensa johdolla. Valmiiden töiden esittelyä varten olimme järjestäneet vierailun Loimaalle. Vierailun aluksi opiskelijat esittelivät suunnittelemansa tuotteet ja valmistamansa prototyypit Loimaan kaupungin edustajille sekä nuorten työpajalaisille. Käynnin yhteydessä käytiin myös tutustumassa Loimaan Texvexissä, jotta nuoret saivat vielä konkreettisen kuvan Texvexin toiminnasta.

Opiskelijoiden suunnittelemat työt olivat todella hyviä! Toista löytyi myös todellisia design-tuotteita, joita Loimaan kaupunki voi hyvin hyödyntää liikelahjoina.

Kuva 22. Liikelahja, opiskelijatyö Loimaan kaupungille

Toimintamallia voi tällaisenaan hyvin monistaa eri puolella Suomea. Toimintamallia varten Texvexin tulee ottaa yhteyttä alueen oppilaitoksiin, jotta sopiva opintojakso tämänlaiselle toteutukselle löydetään. Projektissa voi hyödyntää hyvin monenlaisia koulutusohjelmia ja opintojaksoja. Ylipääntään oppilaitoksen löytäminen on helppoa, sillä oppilaitoksissa on usein tarvetta tällaiselle aidoille kysynnälle.

Projektiä varten Texvex voi antaa joitain suuntaviivoja esim. millaisia tuotteita kunta/kaupunki toivoo suunniteltavan, ja mitä materiaaleja opiskelijoilla on käytettävissä. Toki opiskelijoille voi antaa myös ns. täysin vapaat kädet. Yhteistyö oppilaitosten kanssa on hyvä keino saada tuoteideoita Texvexin toteutettavaksi ja toimintamallia kannattaa myös muiden poistotekstiilipankkien ehdottomasti kokeilla. (Salo 2014.)

8.4 Tuotesuunnittelu

HAMK:n vaatetusmuotoilulinjan opiskelijat työstivät Texvex-poistotekstiilipankin tekstiileistä uusia tuotteita. Materiaaleina käytettiin miesten pukuja. Osa tuotteista on suunniteltu pientuotantoon sopiviksi. Hankkeessa kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita voidaan jatkossa valmistaa esim. Texvex- tai nuorten työpajoissa.

Kuva 23. Miesten puvusta valmistettu asukokonaisuus, HAMK vaatetusmuotoilu

8.5 Texvex monistuu - Case Sampola, logistiikkalinjan opiskelija

Texvex laajeni kolmannelle paikkakunnalle syksyllä 2014, kun Forssan ja Loimaan toimipisteiden rinnalle avattiin uusi Texvex Hämeenlinnan Sampolaan. Sampola on Suomen ainoa viittomakielinen työkeskus. Sampola työllistää kuuroja ja kuurosokeita ja edistää heidän hyvinvointiaan.

Oma roolini uuden Texvex-pisteen käynnistämässä on ollut tutustua Forssan pajan toimintaan ja dokumentoida, suunnitella, kehittää ja havainnoida uuden pajan toimintaa Hämeenlinnassa. Uuden pajan syntymän seuraaminen on ollut mielenkiintoista, motivoivaa ja antoisaa.

Sampolan väki kävi tutustumassa Forssan Texvexiin alkusyksystä 2014 ja he olivat todella innostuneita konseptista. Sampolassa kaivattiin työpajatoiminnan päivittämistä tähän päivään ja Texvex tuntui sopivan heidän ideologiaansa. Aika pian olinkin Forssan Texvexin Helena Käpin kanssa konsulttireissulla Hämeenlinnassa. Sampolan väki oli todella motivoituneita ja

kävimme muutaman päivän aikana läpi nopeasti paljon asioita, jotta uuden pajan avaaminen olisi mahdollisimman sujuvaa.

Kuva 24. Sampolassa valmistettuja Texvex-tuotteita

Sampolassa oli loistavat tilat jo valmiina, joissa oli hyvin huomioitu työntekijöiden erityisominaisuudet. Sampolalaisilla oli mietittynä aika valmiiksi minkälaisena he haluavat Texvexinsa profiloituvan. Kävimme läpi jaevirtojen kulkureittejä, isoja ja pieniä käytännön asioita ja pohdimme yhdessä haasteita, jotta toiminta lähtisi pyörimään mahdollisimman vaivattomasti. Alusta asti Sampolassa on ollut selvää, että he mm. jalostavat omia tuotteita kierrätysmateriaaleista ja pitävät verstaamyymälässään esim. eko-ompeleijoille sopivia materiaaleja tarjolla materiaalipankin muodossa.

Tekstiilin lajittelu Sampolassa on lähtenyt mukavasti käyntiin ja tekstiilin kierrättäjät ovat löytäneet toimipisteen. Oman haasteensa lajitteluun tuovat työntekijöiden erilaiset tarpeet. Lajittelu tehdään pääsääntöisesti istuviltaan ja ohjaajien panos on ollut suuri. Sujuvasti kuitenkin ovat solmukohdat ratkaistu ja kokemusta on karttunut mukavasti jo muutamassa kuukaudessa. Materiaalintunnistukseen on panostettu paljon ja siihen on tehty erilaisia apuvälineitä kuten mallitauluja. Eri työvaiheista on koostettu sekä kirjallisia että sanallisia ohjeita.

Sampolan pajan työntekijät ovat olleet innostuneita Texvexistä. Vanha pajatoiminta on saanut kaipaamansa päivityksen ja uuden ilmeen. Työntekijät ovat saaneet uutta mielekästä, tärkeää tekemistä, sillä Texvex on mukautunut työntekijöiden haaveiden kanssa. Työtehtäviin on voitu liittää esimerkiksi asiakaspalvelutilanteita Texvex-myymäläpisteessä, kirjanpidollisia tehtäviä ja kuljetustehtäviä. Texvex-konsepti on erinomainen työkalu, kun halutaan edistää pajalaisten hyvinvointia.

Kokemukseni mukaan Texvex-pajakonsepti on erittäin ketterästi mukautuva ja se antaa hyvät perusraamit työtoiminnalle ja pajalle. Aloittavalla pajalla on mahdollisuus valita käyttöönsä Texvex-brändi. Uusi paja saa paljon valmiiksi ajateltuja asioita brändin myötä käyttöönsä sekä yhteyden Texvex-ammattilaisiin. Texvex-brändi määrittää mm. yhtenäisen visuaalisen ilmeen, ideologian ja ennen kaikkea hyvän perusrungon, josta uusi paja

voi profiloitua omien erityistarpeittensa mukaisesti. Konsepti elää, mukautuu ja antaa paljon pienillä riskeillä. Texvex-pajatoiminta on hyödyllistä monella tasolla sillä se on ympäristöystävällistä, osallistavaa, nykypäivää ja kaiken kaikkiaan rakentavaa.

Toiminnassa on ollut mahtava olla mukana. Forssan pajalla on hyvä henki ja sinne on ollut aina kiva mennä. Pajalaiset ovat ottaneet uudet tulokkaat hyvin vastaan ja pajan vetäjä on hyvin ammattitaitoinen ja tunnelma lämmin. Innokkaiden Sampolalaisten kanssa on ollut myös mukavaa luoda uutta pajaa. Uuden ja vanhan pajan tärkeimpiä kulmakiviä on hyvän konseptin ja brändin lisäksi motivoituneet ihmiset. Texvexin parasta antia ei mitata rahassa vaan aineettomilla hyvillä asioilla. (Karppanen 2015).

8.6 Kuljetuskassi kierrätystekstiilistä, muotoilulinjan opiskelija

Tiina Heinonen valaisee tekstiilinkierrätystä muotoilijan, opiskelee HAMKin muotoiluopintolinjalla, näkökulmasta case kuljetuskassi kierrätystekstiilistä minimijakkaralle. Opinnäytetyö käsittelee samaa aihetta: Kuljetuskassi Texvex-materiaalista Studio Arto Halmetojan Minimijakkaralle

Olen tekstiilimuotoilun opiskelija Hämeen Ammattikorkeakoulusta ja suorittanut harjoitteluani Forssan Texvexissä kesäkuusta 2014 alkaen. Harjoitteluuni on kuulunut mm tuotesuunnittelua Texvex-materiaalista, lähinnä Forssan Texvexin tarpeisiin, mutta miksei myös laajempaan käyttöön. Tuotesuunnittelussani keskeisimpinä osia ovat olleet materiaali joka Forssan Texvexissä on käytössään eli kuluttajien sinne tuomat tekstiilit sekä Forssan Texvexissä työskentelevien henkilöiden mahdollisuudet tuotteiden valmistamiseen.

Olen tutustunut materiaaliin joka Texvexiin tulee ja joukossa on paljonkin tekstiiliä joka on hyödynnettävissä vielä uudelleenkäyttöön. Texvex toimii eräänlaisena risteyskohtana poistotekstiilivirroille ja näin ollen käsiteltävät tekstiilimäärät ovat melko suuria sekä laadullisesti monipuolisia. Texvexin toimintatapa mahdollistaa hyvin erityistenkin materiaalien erilliskeräyksen monien erilaisten toimijoiden tarpeisiin. Tekstiilin uudelleenkäytöstä kiinnostuneet henkilöt ja yritykset ovat ottaneet kiitettävästi yhteyttä Texvexiin.

Yksi tällaisista yhteydenotoista Texvexiin tuli Studio Arto Halmetojalta. Arto Halmetoja on puuseppä joka valmistaa Orivedellä puualan yrityksessään minimalistisia ja mahdollisimman ekologisista puutuotteita, mm Minimijakkaraa. Hän etsi uutta kuljetus- ja pakkausvälinettä esimerkiksi kierrätystekstiilistä valmistettuna.

Lähdin suunnittelussani Studio Arto Halmetojalle liikkeelle ensin kartoittamalla asiakkaan tarpeet. Minimijakkarana myynti tapahtuu lähinnä messuilla. Messumyynti edellyttää tuotteen asianmukaista pakkaamista sekä mahdollisimman helppoa kuljetettavuutta. Minimijakkarana koko ja malli ovat erittäin persoonallisia, joten mitään täysin sopivaa kuljetusvälinettä ei jakkaralle löydy valmiina vaan sellainen pitää erikseen jakkaralle suunnitella ja valmistaa. Pakkauksen ja kuljetusvälineen tulisi suojata jakkaraa mahdollisilta kolhuilta, olla helposti käsiteltävä, sopia yrityksen ja tuotteen

imagoon eli ekologisuuteen, minimalistisuuteen ja klassisen tyylikkääseen ilmeeseen. Minimijakkaran kohderyhmä on laaja ja luo siten oman haasteensa tehtävään.

Ekologisuus tässä tapauksessa sisältää mm sen että pakkausmateriaali on valmistettu kierrätystekstiilistä, se on kestävä ja pestävä, pakkausmateriaalin valmistuksen on suunniteltu hyödyntävän mahdollisimman paljon jo valmiita saumoja ja käänteitä, pakkausmateriaalilla on kenties muita käyttötarkoituksia kuin jakkaran kuljetus sekä sen että pakkausmateriaali on kierrätettävä. Käytöstä poistamansa kuljetuskassin asiakas voi palauttaa Studio Arto Halmetojalle joka taas on lupautunut toimittamaan tekstiilimateriaalin Texvexiin.

Seuraavaksi mietin millainen olisi Minimijakkaran pakkaus- ja kuljetusväline. Olisiko se kassi vai jokin muu kantoväline, peittääkö se koko tuotteen vai täytyvätkö tarvittavat vaatimukset jollakin muulla keinoin. Minimijakkaraa valmistetaan montaa eri kokoa ja tilauksesta vielä erityiskokoja. Päädyin asiakkaan kanssa ensisijaisesti kassityyppiseen ratkaisuun joka riippuen jakkaran koosta joko peittää sen kokonaan tai vain osin ja joka suojaa jakkaraa sen ollessa kassissa joko istuinosa alhaalla tai ylhäällä. Kassityypiselle tuotteelle jakkaran ostajan olisi myös helppo löytää myöhemmin jatkokäyttöä. Otin kultaisen keskيتين jakkaroiden koosta ja lähdin suunnittelemaan kassia kahdessa erilaisessa koossa.

Tämän jälkeen kartoitin tarkemmin millaista materiaalia minulla olisi käytössäni Texvexiin tulevasta materiaalivirrasta. Materiaalin pitäisi kestää kuljetusta ja käyttöä eli esim. vanhat lakanat tai muuten liian ohut ja hape-roitunut materiaali ei tulisi kysymykseen. Materiaalin pitäisi olla helposti ja mahdollisimman yksinkertaisesti työstettävää, ei monia ratkottavia saumoja tai laskoksia eli mahdollisimman yhtenäinen ja iso kangas. Materiaalia pitäisi olla riittävästi tuotteisiin. Materiaalin pitäisi olla riittävän ryhdikästä ja tukevaa jotta se myös suojaisi tuotetta. Materiaalin pitäisi myös näyttää tyylikkäältä ja minimalistiselta. Koska Texvex-materiaali on kuitenkin hyvin moni-ilmeistä ja -laatuista, materiaalille pitäisi löytää yksi yhteinen nimitäjä jotta valmistettavat kassit muodostaisivat yhden kokonaisuuden ja olisivat ikään kuin yhtä mallistoa. Asiakas oli tietoinen Texvex-materiaalin käytön rajoituksista. Yksi asiakkaan toiveista oli mm se että kassit voisivat olla kuoseiltaan ja materiaaleiltaan erilaisia, kunhan niissä olisi jokin yhdistävä tekijä.

Valitsin materiaaleiksi farkun, vakosametinsametin ja paksuhkon canvas-tyyppisen puuvillakankaan. Kankaita yhdisti sama paksuus ja värimaailma. Asiakkaan toiveena oli melko luonnonläheinen värimaailma, mutta pois ei ollut suljettu myöskään retrotyyppinen kuosi. Canvas-tyyppinen puuvillakangas olikin edellisessä elämässään ollut lehtikuosinen paneliverho. Kankaat olisivat myös sellaisia, joita olisi helppo huoltaa eli esim. tarvittaessa pestä. Asiakkaan tarve kasseille vuositasona olisi noin 50-100 kappaletta ja näitä kyseisiä materiaaleja olisi riittävästi tarjolla.

Materiaalin työstäminen mahdollisimman vaivattomasti ja helposti, vähin työvaihein, oli myös yksi suunnittelun perusta. Farkkumateriaalin työstö oli

helppoa, farkun puntteja tarvittiin kassiin kolme ja neljänestä syntyi san-
kamateriaalia. Saumoja piti purkaa mahdollisimman vähän. Paneliverhon
leveys oli juuri kassiin sopiva ja käänteet ja päärmeet purkamatta käyttökel-
poisia. Vakosametti oli isosta verhosta ja siinäkin valmiita päärmeitä pystyi
hyödyntämään mahdollisimman paljon. Kaikissa materiaaleissa kuitenkin
piti ottaa huomioon kankaan suuntaa sekä jo kankaassa olevia saumoja,
käänteitä ja päärmeitä.

Suunnittelin kassin pohjan kolmion malliseksi Minimijakkaran pohjan
muodon mukaan, ja näin ollen kassi koostui myös kolmesta pystykappa-
leesta. Pohjaan tein kaksinkertaisen taskumaisen rakenteen jonka sisään tar-
vittaessa voi sujauttaa esim. paksuhkosta vanusta, tikkikankaasta, neuleesta,
kierrätyspahvista tai ohuesta puusta leikatun kolmionmallisen, jakkaran is-
tuinosaa suojaavan ”pehmustepalan”.

Suunnittelin kassia kannettavan kahdesta erimittaisesta sangasta joista pi-
dempi sujautetaan lyhemmän läpi ja näin saadaan kassi ikään kuin suljettua.
Pidemmästä sangasta kassia pystyy kuljettamaan olalla. Kassia voidaan
kantaa myös molemmista sangoista tai sangat voidaan pujottaa jakkaran
keskellä olevasta reiästä ja näin istuinosa jää kannettaessa näkyviin ja san-
gan ikään kuin lyhenevät kantajalleen sopivaan mittaan.

Kassin eteen suunnittelin kiinnitettäväksi pienen puisen käyntikorttikokoi-
sen puupalan johon oli laserkaiverrettu Studio Arto Halmetoja. Puupala
olisi jatkossa helppo irrottaa ja kiinnittää takaisin esim. jos kassin haluaisi
pestä. Tämä olisi ainakin yksi seikka joka yhdistäisi kassit toisiin ja Mini-
mijakkaraan.

Kuva 25. Kassi Minimijakkaralle

Kassin muita käyttötarkoituksia mietin myös. Kassin toisenlainen kolmion-
mallinen pohjaratkaisu ja sankojen kassia sulkeva käyttö mahdollistaa kas-
sin käyttämisen kotona erilaisiin säilytystyyppisiin ratkaisuihin tyhjästä pa-
lautuspulloista kartonkiin ja näiden materiaalien kuljettamisen samaa kassia

käyttäen myös vaikka kävellen kierrätykseen. Kassin rakenne mahdollistaa sen kuljettamisen selän puolella sekä sen ripustamisen roikkumaan vain toisesta sangasta ja pohjan kovikkeen tukevan sitä ja ikään kuin avaavan sen käytön helpottamiseksi. Kassi toimii vaikkapa pyykkikassina tai pehmolelupussina. Jos kassin valmistaa kosteusta kestävästä materiaalista niin siinä voi kuljettaa vaikkapa kumisaappaita, luistimia tai säilyttää vaikkapa ulkoilikutavälineitä.

Texvex-materiaalista tuotteen suunnittelu oli kokonaisuutenaan mielenkiintoinen ja haasteellinen tehtävä. Asiakastyönä siihen muotoutui vielä lisää monia eri ulottuvuuksia ja esimerkiksi tuotteen ekologisuutta piti miettiä moneltakin eri taholta. Oli mielenkiintoista päästä uppoutumaan Texvexin materiaaliivirtoihin ja aivan konkreettisesti tutkimaan millaista tekstiiliä sinne tulee. (Heinonen 2015.)

8.7 Työharjoittelu osa-aikaisena, kestävän kehityksen opiskelija

Tiesitkö, että harjoittelun voi suorittaa myös osa-aikaisena? Osa-aikainen suoritustapa luo harjoittelun tekemiseen joustavuutta, mutta siinä on myös omat haasteensa.

Suoritin ensimmäisen harjoitteluni Poistaripaja-hankkeessa, jonka tavoitteena on saada työpajamuotoiset poistotekstiilipankit valtakunnalliseksi toimintamalliksi.

Hankkeen puitteissa Loimaalle ja Forssaan perustettiin omat Texvex-poistotekstiilipankit, joihin kuluttajat saavat tuoda tekstiiliä sen sijaan, että veisivät ne kaatopaikalle. Texvexillä työskentelevät pajalaiset lajittelevat tekstiilit ja luovuttavat sekä myyvät niitä eteenpäin.

Poistaripajalle päädyin silloisen kolmannen vuoden opiskelijan kautta. Hän kertoi minulle omasta harjoittelustaan, jonka oli suorittanut HAMKin VIH-hankkeessa. Samainen opiskelija vinkkasi minulle uudesta tekstiilikierrätyshankkeesta, joka oli juuri alkamassa.

Eikä mennyt aikaakaan, kun jo soitin hankkeen projektipäällikölle. Siitä se sitten lähti. Olin innoissani, kun projektipäällikkö kysyi minulta pystyisinkö aloittamaan harjoittelun osa-aikaisena jo keväällä. Parhaimmassa tapauksessa saisin harjoittelun suoritettua jo kesäkuun puoleen väliin mennessä!

Helmikuun alussa löysinkin itseni toimistosta puhelin kourassa soittamassa kierrätystekstiiliä hyödyntäville yrityksille. Aina kun koulupäivät olivat lyhyitä tai kun oli vapaapäivä, istahdin toimistoon ahkeroimaan.

Tein harjoittelun palkatta, sillä EU-rahoitteisissa hankkeissa on valitettavasti valittava opintopisteiden ja rahisevan väliltä.

Kuva 26. Oona Salo työharjoittelemassa Forssan Texvexissä

Alun perin tarkoituksena oli, että toukokuussa koulun loputtua jatkaisin hommia kokopäiväisenä. Halusin kuitenkin hakea kesätöitä edes puoleksi kesäksi, jotta pystyisin maksamaan vuokran ja syömään muutakin kuin hernekeittoa. Projektipäälliköllä ei ollut mitään sitä vastaan, että jatkaisin kesänkin osa-aikaisena.

Toukokuussa aloitin kesätöet toisessa yrityksessä. Tämä tarkoitti sitä, että joskus lähdin suoraan harjoittelusta töihin tai toisinpäin, ja työpäiväni saattoivat venyä jopa 14 tuntiin. Lopulta harjoittelutuntini tulivat täyteen heinäkuun puolivälissä.

8.7.1 Työtehtävät

Työtehtäväni Poistaripajalla painottuivat viestintään: kirjoitin lehdistötiedotteita, olin yhteydessä poistotekstiilipankkien potentiaalsiin asiakkaisiin, päivitin hankkeen nettisivuja, tein erilaisia esitteitä sekä olin mukana Valtakunnallisilla työpajapäivillä ja Ehtootorilla esittelemässä hanketta.

Tein myös lajittelukaavioita, joiden avulla uuden poistotekstiilipankin on helpompi lähteä suunnittelemaan oman lajittelunsa kulkua. Lajittelukaavioita tehdessä täytyi pohtia, kuinka jätehierarkian, mutta toisaalta myös eettisyyden mukaan tulisi lajitella oikein. Huomioon oli myös otettava se, kuinka Forssan ja Loimaan Texvexeillä toimittiin.

Koen nämä työkokemukset erittäin arvokkaiksi tulevaisuutta ajatellen, sillä melkein jokaisessa työssä tarvitaan hyviä viestintätaitoja.

Yksi mieleenpainuvimmista ja stressaavimmista työtehtävistäni oli Texvex Forssan avajaisten järjestäminen, sillä tapahtuman järjestelyjen päävastuu oli minulla. Tapahtumaa järjestettäessä pääsin muun muassa laatimaan useamman tarjouspyynnön sekä suunnittelemaan tapahtuman ohjelmaa.

Harjoittelun myötä opin hurjasti uusia asioita ja itsevarmuuteni kasvoi. Enää ei ole niin kamalan jännittävää soitella tuntemattomille ja kertoa asiantuntevasti omasta asiastaan.

8.7.2 Osa-aikaisuuden plussat ja miinukset

Mitä hyviä ja huonoja puolia harjoittelun osa-aikaisessa suoritustavassa mielestäni sitten on?

+ Poistaripajan työntekijät olivat erittäin joustavia ja rentoja, ja useimmiten sain itse päättää milloin tulen toimistolle, kunhan ilmoitin päivät etukäteen. Sain myös itse suunnitella oman päiväni kulun annettujen työtehtävien suhteen: jos jonakin aamuna ei huvittanut aloittaa päivää soittelulla, saatoin sen sijaan tehdä ensin jotain muuta.

+ Kun suorittaa harjoittelun osa-aikaisena koulun ohella, on hyvät mahdollisuudet valmistua nopeammin. Lukkarit eivät aina ole täynnä, joten vapaa-päivinä on hyvä livahtaa tekemään hommia, varsinkin jos työpaikka on lähellä. Oma toimistoni oli koululla, ja sen vuoksi lyhyinä koulupäivinä oli helppo jatkaa päivää harjoittelun merkeissä.

+ Osa-aikaista suoritustapaa kannattaa harkita silloin, jos ei halua suorittaa harjoittelua kesällä, esimerkiksi matkustelun tai lasten kesäloman vuoksi.

+ Pääsee tutustumaan harjoittelupaikan toimintaan pidemmällä aikavälillä. Olin hankkeessa mukana yhteensä puoli vuotta, jolloin pääsin seuraamaan Texvex -poistotekstiilipankkien toimintaa alkuaskelista vaiheeseen, jossa hankkeen tavoitteet alkoivat toteutua. Useat toimijat kiinnostuivat poistotekstiilipankkien perustamisesta ja nyt uusin on avattu Hämeenlinnaan!

– Jos harjoittelun kanssa rinnakkain tekee työtä tai opiskelee, aikataulua ei kannata suunnitella liian tiukaksi, jotta ehtii välillä myös palautua. Kyllä harjoittelun ehtii suorittamaan ajallaan, vaikka ei käyttäisikään jokaista vapaata hetkeään siihen.

– Harjoittelun suorittaminen on katkonaista. Jonain viikkoina suoritin harjoitteluani yhteensä 23 tuntia ja toisina vain 12, jolloin tietynlaista työrytmiä ei ollut.

Huonot puolet eivät kuitenkaan olleet ylitsepääsemättömiä. Itse ainakin koin, että annoin kaikkeni hankkeelle, vaikka työskentely olikin vain epä-säännöllisen säännöllistä. (Salo 2014.)

9 YHTEENVETO

Texvex-konsepti on saavuttanut Poistaripaja-hankkeelle asetetut tavoitteet, joita olivat työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy, lisäksi työpajamuotoisten poistotekstiilipankkien pilotointi toimintamalliksi, dokumentointi ja mallin jakaminen valtakunnallisesti. Myös tekstiilijätteen synnyn ehkäisystä ja kierrättämisestä tiedottaminen, uusien kierrätystekstiilituotteiden suunnittelu ja valmistus kuuluivat Poistaripaja-hankkeelle. Hankkeessa on pyritty toimimaan mahdollisimman vastuullisesti EU:n jätehierarkian mukaisesti.

Työpajoilla on päästy materiaalin kierrätyksessä EU:n jätehierarkian tavoit-teisiin. Hankkeessa koottu tieto on dokumentoitu, ja siitä on muodostettu valtakunnallinen toimintamalli työpajamuotoiselle poistotekstiilipankille. Dokumentit ovat luettavissa ja ladattavissa Hämeen ammattikorkeakoulun ja Valtakunnallisen työpaja ry:n internetsivuilla:

www.hamk.fi/poistaripaja

www.tpy.fi

Hankkeen aikana tehtiin video, jossa jaetaan erinomaista tietoa tekstiilin-kierrätyksestä ja työpajatoiminnasta. Video on nähtävissä Poistaripaja-hankkeen internetsivuilla. Hankkeen internetsivuilla on myös neljän Texvex-poistotekstiilipankin yhteystiedot, ja linkki Poistaripaja-hankkeen Facebook-sivulle.

Poistaripaja-hanke on verkostoitunut tehokkaasti ja saanut runsaasti aktiivi-sia yhteistyökumppaneita. Texvex-konsepti on jalostunut valtakunnal-liseksi toimintamalliksi työpajamuotoiselle poistotekstiilipankille. Hank-keen päättyessä Texvexejä on Loimaalla, Humppilassa, Hämeenlinnassa ja Forssassa. Toivottavasti poistotekstiilipankkeja tulee jokaiseen Suomen kaupunkiin. Kiinnostus tekstiilinkierrätystyöpajatoiminnasta on ollut run-sasta, ja hanke on saanut lukuisia yhteydenottoja aiheesta. Lisäksi Texvex-työpajoihin on käynyt tutustumassa suuri joukko työpajatoiminnasta ja poistotekstiileistä kiinnostuneita ihmisiä aina Tammisaaresta Rovanie-melle.

Kuluttajat ovat ottaneet poistotekstiilipankit lämmöllä käyttöönsä. Pitkien matkojen päästä halutaan tuoda poistotekstiiliä pajoille. Poistotekstiili-pankeista voi myös ostaa edullisesti tekstiilejä, vaatteita ja oheistarvikkeita. Kuluttajat ovat tärkeässä osassa poistotekstiilipankin toiminnassa. Tekstiil-ien tuominen kannattaakin tehdä mahdollisimman helpoksi. Apuna tässä on erilaiset tekstiilinkeräystempaukset, jotka ovat mahdollisimman lähellä kuluttajia.

Poistotekstiilipankeissa työskentelevät henkilöt ovat omalla innostuksel-laan ja työllään mahdollistaneet tekstiilien lajittelun, myynnin ja tehokkaan kierrättämisen. Pajaohjaajien rooli on ollut merkittävä, kun Texvex-toimin-taa on kehitetty ja mallinnettu. Heidän asiantuntemuksensa tekstiilikierrä-tyksestä ja työpajatoiminnasta ovat olleet Poistaripaja-hankkeelle arvo-kasta.

Yhteenvedona voidaan todeta, että poistotekstiilipankit soveltuvat erinomai-sesti työpajatoiminnaksi. Tekstiilinkierrätyksellä saadaan vähennettyä ener-gijakeeksi ohjautuvan tekstiilin määrää, ja tekstiilit voidaan näin hyödyn-tää joko uusiokäytössä tai käyttää muunnellussa tai uudessa käyttötarkoi-tuksessa.

LÄHTEET

Liisa Harakkamäki, Poistotekstiilipankki työllistäjänä:

Häggman, E. 2011. Raportti työpajatoiminnasta ja etsivästä nuorisotyöstä. Varsinais-Suomen ELY-keskus. Viitattu 22.2.2014. www.tpy.fi/.../raportti_tyopajatoiminnasta_ja_etsivasta_nuorisotyosta201..

Kallio-Savela, M.; Sjöholm, K & Selkee, J. 2013. Nuorisotakuu – uusi tapa toimia. Kunnille suunnatun kyselyn tuloksia. Suomen Kuntaliitto. Helsinki. Viitattu 21.2.2014. www.nuorisotakuu.fi/files/36638/Nuorisotakuukyselyn_loppuraportti.pdf

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere. Vastapaino

Käppi, H. 2015. Puhelinhaastattelu 13.2.2015

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. 2.3.2001/189. Viitattu 23.2.2015 . <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>

Liehu, S. 2014. Erityistyöllistyminen. Julkaisematon raportti/HAMK.

Nieminen, A. 2015. Kysely ohjaajille. Haastattelu. 6.2.2015.

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa Hämäläinen, J. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 13. Tampere. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. 9-41.

Nuorisolaki.27.1.2006/72. Viitattu 23.2.2015 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Nuorisotakuu. Viitattu 23.2.2015. <http://www.nuorisotakuu.fi>

Nuorisotakuu. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 28.10.2014. https://www.tem.fi/ajankohtaista/vireilla/strategiset_ohjelmat_ja_karkihankkeet/nuorisotakuu

Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. 2012. TEM raportteja 8/2012. Työllisyys ja yrittäjyysosasto raportti 15.3.2012. Viitattu 23.2.2015. https://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_-tyoryhman_raportti_%282%29.pdf

Nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuun toteuttaminen sekä työpajatoiminnan vakinaistaminen. Muistio. Työministeriö. Dnro 15/600/2005,891/39/2005 TM. Viitattu 21.2.2015

Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia. 2013. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013

Salonen, A. 2014. Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma – Yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla. Teoksessa Hämäläinen, J.; Nivala, E. & Ryytänen, S. (toim.) 2014 Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2014. Tampere. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. 31–62

Talvi, H. 2014. TEXVEX työpajatoiminta – Pajalaisten ääni. Julkaisematon raportti/HAMK.

Työ- ja elinkeinopalvelut Työkokeilun käytännöt ja säännökset. Viitattu 28.10.2014. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/kaytannot_ja_saannokset/index.html

Väisänen, R. 2007. Sosiaalipedagoginen työote aikuissosiaalityössä. Teoksessa Hämäläinen, J. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2007. Kuopio. Kopiojyvä. 167-196

Muut lähteet:

Dahlbo, H., Aalto, K., Sippola, K., Pennanen, J., Salmenperä, H., Eskelinen, H., Huopalainen, M., ym. 2015. Tekstiilien uudelleenkäytön ja kierrätyksen tehostaminen Suomessa, TEXJÄTE-hankkeen loppuraportti.

Forssan kaupunki. Luettu 30.3.2015. Esityslista. <http://dynastia.forssa.fi/djulkaisu/kokous/20153027-6.HTM>

Heinonen, T. 2015. Kuljetuskassi kierrätystekstiilistä. Tekstiilimuotoilulinja HAMK

Harakkamäki, L. 2015. Poistotekstiilipankki työllistäjänä

Hinkkala, H. 2011. Poistotekstiilimassojen hyödyntämistapojen edistäminen jätehierarkian mukaisesti.

Jokinen, J. & Kippola, M. 2015. Poistotekstiilien liiketoimintamahdollisuudet

Karppanen, S. 2015. Texvex monistuu – Case Sampola. Logistiikkalinja HAMK

Käppi, H. 2014 (haastattelu)

Käppi, H., Nieminen, A., Sippola, K. & Sorola, K. 2015. Poistaripajahanke.

Lahden ammattikorkeakoulu LAMK 2014. Materiaalituntemus.

Patentti- ja rekisterihallitus. Luettu 30.3.2015. Yhdistyksen perustaminen. http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistys_perustaminen.html

Salo, O. 2014. Kestävän kehityksen opiskelija HAMK.

Sosiaalinen yritys. Luettu 30.3.2015. <http://www.sosiaalinenyritys.fi/sosiaalinenyritys>

Ympäristöministeriö. 2013. Luettu 30.3.2015. <http://files.kotisivukone.com/biolaitosyhdistys.palvelee.fi/seppanen.pdf>